

IES MADINA MAYURQA

**PROGRAMACIÓ DOCENT
DEL DEPARTAMENT DE
FILOSOFIA**

CURS 2022-2023

Índex de continguts

ORGANITZACIÓ DEL DEPARTAMENT	4
Composició del departament i assignació de matèries i cursos	4
PROGRAMACIÓ D'ESO	5
Matèria: VALORS ÈTICS	5
Curs: 2n d'ESO	5
Adequació i seqüenciació dels objectius específics	5
Seqüència de continguts	6
1r, 2n i 3r d'ESO	6
Mètodes pedagògics	9
Distribució espai-temps	9
Criteris d'avaluació i Estàndards d'aprenentatge avaluable	10
Estratègies i procediments d'avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge	23
Criteris de qualificació	23
Procediments de suport i recuperació	24
Pendants	24
Concreció abandonament de l'assignatura	24
Materials i recursos didàctics	25
Activitats d'ampliació i reforç	25
Elements transversals tractats	25
Activitats complementàries i extraescolars	26
Contribució de la matèria a l'adquisició de les competències clau	26
Mesures d'atenció a la diversitat i adaptacions curriculars	27
4t d'ESO	29
Matèria: VALORS ÈTICS	29
Seqüència de continguts	29
Mètodes pedagògics	31
Distribució espai-temps	31
Continguts, criteris d'avaluació i estàndards d'aprenentatge	32
Estratègies i procediments d'avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge	37
Criteris de qualificació	38
Procediments de suport i recuperació	38
Pendants	38
Concreció abandonament de l'assignatura	38

Materials i recursos didàctics	39
Activitats d'ampliació i reforç	39
Activitats complementàries i extraescolars	39
Mesures d'atenció a la diversitat i adaptacions curriculars	40
PROGRAMACIÓ DE 4t d'ESO	42
Matèria: FILOSOFIA	42
Adequació i seqüenciació dels objectius específics:	42
Seqüència de continguts	42
Mètodes pedagògics i distribució espai-temps	43
Criteris d'avaluació i Estàndards d'aprenentatge avaluable	44
Estratègies i procediments d'avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge	45
Procediments de suport i recuperació	46
Concreció abandonament de l'assignatura	46
Materials i recursos didàctics	47
Activitats complementàries i extraescolars	48
Contribució de la matèria a l'adquisició de les competències clau	48
Mesures d'atenció a la diversitat	49
PROGRAMACIÓ DE BATXILLERAT	51
SEGON DE BATXILLERAT	51
Matèria: HISTÒRIA DE LA FILOSOFIA	51
Adequació i seqüenciació dels Objectius	51
Seqüència dels continguts	51
Metodologia	53
Distribució espai-temps	54
Criteris d'avaluació i estàndards d'aprenentatge avaluable	54
Estratègies i procediments d'avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge	60
Criteris de qualificació	60
Estructura de l'examen tipus selectivitat	61
Criteris generals d'avaluació	61
Procediment de suport i recuperació	63
Prova extraordinària de juny	63
Concreció de l'abandonament de l'assignatura	63
Materials, recursos didàctics i llibres de text	64
Activitats d'ampliació i reforç	64
Activitats complementàries i extraescolars	64
Contribució de la matèria a l'adquisició de les competències clau	65
Mesures d'atenció a la diversitat i adaptacions curriculars	66
SEGON DE BATXILLERAT	67

Matèria: PSICOLOGIA	67
Adequació i seqüenciació dels objectius específics:	67
Continguts	67
Distribució per avaluacions	69
Metodologia	70
Distribució espai-temps	70
Activitats d'ampliació i reforç	70
Criteris d'avaluació i Estàndards d'aprenentatge avaluable	71
Estratègies i procediments d'avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge	78
Criteris de qualificació	78
Procediments de suport i recuperació	78
Concreció de l'abandonament de l'assignatura	79
Materials i recursos didàctics	79
Activitats complementàries i extraescolars	80
Contribució de la matèria a l'adquisició de les competències clau	80
Mesures d'atenció a la diversitat i adaptacions curriculars	81
Indicadors d'assoliment del procés d'ensenyament-aprenentatge i de la tasca docent	83
APROVACIÓ DE LA PROGRAMACIÓ DOCENT	84

ORGANITZACIÓ DEL DEPARTAMENT

Composició del departament i assignació de matèries i cursos

Professorat	Matèria/es impartides	Cursos i Grups
Cap del departament: Margalida Cardona	Història de la Filosofia	B2A, B2C
	Filosofia	B1A
	Introducció a la Filosofia	Optativa 3r
	Valors ètics	S4A, S4C
	Psicologia	Optativa 2n batx (B2A, B2D)
Professor: Joan Carles Alzamora	Història de la Filosofia	B2B
	Filosofia	B1B
	Valors ètics	S2B, S2C S4B
Professor: Bernat Andreu Ripoll	Història de la Filosofia	B2C, B2D
	Filosofia	B1C, B1D
	Filosofia	Optativa 4 ESO
	Valors ètics	S2A, S2D S4DE
	Psicologia	Optativa 2n batx (B2B, B2C)

PROGRAMACIÓ D'ESO

Matèria: VALORS ÈTICS

Curs: 2n d'ESO

Adequació i seqüenciació dels objectius específics

1. Conèixer la dimensió individual i social de la condició humana i acceptar la pròpia identitat respectant les diferències amb els altres.
2. Desenvolupar l'autoestima, l'afectivitat i l'autonomia personal en les relacions amb les altres persones, així com una actitud contrària a la violència, als estereotips i als prejudicis.
3. Apreciar els valors i les normes de la convivència per aprendre a actuar amb rigor tenint-los en compte i preparar-se per a l'exercici actiu de la ciutadania, i respectar els drets humans, així com el pluralisme propi d'una societat democràtica.
4. Fomentar habilitats emocionals, comunicatives i socials per actuar amb autonomia i participar activament en les relacions de grup, mostrant sempre actituds constructives i altruistes.
5. Descobrir que la diversitat enriqueix i que no ha de ser un obstacle per a la convivència, i mostrar respecte pels costums i per les maneres de viure de persones i poblacions diferents a la pròpia.
6. Assumir els mecanismes fonamentals de funcionament de les societats democràtiques i valorar el paper de l'Administració pública per garantir els serveis públics i l'obligació dels ciutadans de contribuir a mantenir-los i complir les seves obligacions cíviques.
7. Reconèixer-se membres d'una ciutadania global i identificar i valorar la pluralitat de les societats actuals com a enriquidora de la convivència.
8. Identificar i rebutjar situacions d'injustícia i de discriminació, mostrar sensibilitat per les necessitats de les persones i els grups més desfavorits i desenvolupar comportaments solidaris i contraris a la violència.
9. Prendre consciència de la situació del medi ambient i desenvolupar actituds de responsabilitat en la protecció de l'entorn immediat.
10. Conèixer, comprendre i respectar les diferents cultures i les diferències entre les persones, la igualtat de drets i oportunitats d'homes i dones i la no-discriminació de persones amb discapacitat.
11. Desenvolupar les capacitats afectives en tots els àmbits de la personalitat i en les relacions amb els altres, així com una actitud contrària a la violència, als prejudicis de qualsevol tipus i als estereotips sexistes.
12. Reconèixer els principals conflictes socials i morals del món actual, analitzar-ne les causes i els efectes i jutjar-los des de les teories ètiques.

A més d'aquests objectius presents al currículum de la matèria s'afegeixen aquests altres:

13. Reconèixer-se com a éssers lliures amb capacitat de decisió front els esdeveniments de la vida. Entendre que la llibertat és el fonament de la moral.
14. Comprendre la dimensió moral de les accions humanes, distingint-les de les dimensions socials, religioses i legals.
15. Conèixer les principals teories ètiques que s'han proposat dins la Història de la Filosofia.
16. Problematitzar la ciència i la tecnologia, entendre les implicacions ètiques que comporten i els possibles perills que se'n deriven del seu ús no planificat.

Seqüència de continguts

El currículum de Valors ètics estableix els següents blocs de continguts per 1r, 2n i 3r d'ESO:

1r, 2n i 3r d'ESO

BLOC 1. LA DIGNITAT DE LA PERSONA
<p>El concepte de <i>persona</i>.   El concepte de <i>persona</i> en la història de la filosofia.   Característiques principals de la persona.   La dimensió moral de la persona.   Desenvolupament moral a l'adolescència.   Autonomia i heteronomia morals.   Concepció kantiana de la persona.   La personalitat i els valors ètics.   El concepte de <i>virtut</i> en el pensament d'Aristòtil.   La intel·ligència emocional.</p>
BLOC 2. LA COMPRENSIÓ, EL RESPECTE I LA IGUALTAT EN LES RELACIONS INTERPERSONALS
<p>Dimensió social de la persona.   El procés de socialització.   L'ètica i el dret.   La intel·ligència emocional en les relacions interpersonals. Goleman.   L'assertivitat.   Les virtuts ètiques.</p>
BLOC 3. LA REFLEXIÓ ÈTICA
<p>Ètica i moral.   La dimensió moral de l'ésser humà.   Ètica i llibertat.</p>

<p>Els valors i les normes ètiques.   Les teories ètiques: concepte i classificació.   El relativisme moral. Els sofistes.   L'intel·lectualisme moral. Sòcrates.   L'eudemonisme. Aristòtil.   L'hedonisme. Epicur.   L'utilitarisme.</p>
<p>BLOC 4. LA JUSTÍCIA I LA POLÍTICA</p>
<p>La relació entre l'ètica, la justícia i la política. La teoria política d'Aristòtil.   L'estat de dret i la divisió de poders.   La participació ciutadana en la vida política.   Fonaments ètics de la Declaració universal dels drets humans.   Fonaments ètics de la Constitució espanyola de 1978.   Fonaments ètics de la Unió Europea.</p>
<p>BLOC 5. ELS VALORS ÈTICS, EL DRET, LA DECLARACIÓ UNIVERSAL DELS DRETS HUMANS I ALTRES TRACTATS INTERNACIONALS SOBRE DRETS HUMANS</p>
<p>Ètica, dret i justícia. Legalitat i legitimitat.   El jusnaturalisme. Locke.   El positivisme jurídic. Kelsen.   El convencionalisme jurídic. Els sofistes.   La Declaració universal dels drets humans: origen històric, estructura i importància ètica i política.   La Declaració universal dels drets humans i el concepte de <i>dignitat personal</i>.   Desenvolupament històric dels drets humans: les tres generacions.   Origen històric i importància dels drets de la dona i els drets dels infants.   La defensa dels drets humans en el món actual. Problemes i reptes.</p>
<p>BLOC 6. ELS VALORS ÈTICS EN RELACIÓ AMB LA CIÈNCIA I LA TECNOLOGIA</p>
<p>Implicacions ètiques de la ciència i la tecnologia.   Principals perills de la recerca científica i tecnològica.   Els perills de la tecnodpendència.   La bioètica i els problemes que presenta.</p>

A partir d'aquests blocs de continguts, s'ha seleccionat un llistat de temàtiques per a treballar a 2n d'ESO. Així, a Valors ètics es treballaran entre 3 i 9 de les propostes de temes que es troben al llistat, deixant a criteri de cada professor o professora si es volen treballar pocs continguts amb més profunditat o bé més continguts però de forma més superficial.

2 ESO

1. Barem de valors
2. Diversitat i discriminació II. La discapacitat.
3. Feminisme i sexisme
4. El treball infantil i l'exploració al 3r món
5. L'homofòbia
6. Prejudicis racistes, el racisme cultural
7. Desigualtat rics/pobres
8. Llibertat i responsabilitat
9. *Netiquette*: normes d'ús a internet i les xarxes socials II
10. Drets humans I
11. La construcció de la personalitat
12. Democràcia i dictadura
13. Concepció moral de l'ésser humà
14. La tolerància
15. El tema de la veritat; el valor de la sinceritat

A partir d'aquests continguts, siguin quins siguin els que es treballin en cada grup, es prioritzaran, en qualsevol cas, els aprenentatges més competencials per damunt dels més conceptuals, així doncs, mirarem de desenvolupar de manera especial la competència lingüística, la d'aprendre a aprendre, així com també la competència digital.

També prioritzarem aquells aprenentatges que estiguin més directament lligats amb els objectius general de l'etapa, en concret amb els següents:

- a) Assumir responsablement els seus deures, conèixer i exercir els seus drets amb respecte cap als altres, practicar la tolerància, la cooperació i la solidaritat entre les persones i els grups, exercitar-se en el diàleg garantint els drets humans i la igualtat de tracte i d'oportunitats entre dones i homes, com a valors comuns d'una societat plural, i preparar-se per a l'exercici de la ciutadania democràtica.
- b) Desenvolupar i consolidar hàbits de disciplina, estudi i feina individual i en equip com a condició necessària per a una realització eficaç de les tasques de l'aprenentatge i com a mitjà de desenvolupament personal.
- c) Valorar i respectar la diferència de sexes i la igualtat de drets i oportunitats entre aquests. Rebutjar la discriminació de les persones per raó de sexe o per qualsevol altra condició o circumstància personal o social. Rebutjar els estereotips que suposin discriminació entre homes i dones, així com qualsevol manifestació de violència contra la dona.
- d) Enfortir les seves capacitats afectives en tots els àmbits de la personalitat i en les seves relacions amb els altres, així com rebutjar la violència, els prejudicis de qualsevol tipus, els comportaments sexistes i resoldre pacíficament els conflictes.
- g) Desenvolupar l'esperit creatiu i emprenedor i, a la vegada, desenvolupar actituds de confiança en un mateix, de participació, de sentit crític, d'iniciativa personal i la

capacitat d'aprendre a aprendre, planificar, prendre decisions i assumir responsabilitats.

h) Comprendre i expressar amb correcció, oralment i per escrit, en llengua catalana i en llengua castellana, textos i missatges complexos, i iniciar-se en el coneixement, la lectura i l'estudi de les seves literatures.

k) Valorar la diversitat de cultures i societats, i desenvolupar actituds de respecte envers la seva llengua, les seves tradicions, els seus costums i el seu patrimoni artístic i cultural.

Alguns dels continguts esmentats més amunt, es podran treballar a partir del visionat d'una sèrie de pel·lícules, el qual es farà a l'aula. Les pel·lícules serviran com a introducció a la temàtica que es vol treballar, a partir de les quals es desenvoluparan després diverses activitats d'aprofundiment sobre els continguts.

A part dels conceptes prioritzats, es deixa oberta la llibertat de tractar a l'aula qualsevol qüestió d'actualitat rellevant que sorgeixi o sigui notícia durant el curs escolar, la qual cosa no es pot preveure per endavant.

Mètodes pedagògics

Tots els continguts es tractaran inicialment des dels coneixements previs que els alumnes tinguin d'ells, construint a poc a poc nous coneixements a partir d'activitats diverses, com l'anàlisi de pel·lícules, documentals i curtmetratges, l'anàlisi i posada en comú de textos de diversa procedència (premsa, webs, llibres, revistes, etc.), l'ús de plataformes digitals per cercar informació, elaborar continguts, compartir-los en xarxa, etc.

Les activitats tendran un equilibri entre les individuals, les de petit grup i les del gran grup, alternant entre elles per mantenir la motivació i l'interès dels alumnes.

Distribució espai-temps

La gestió del temps dins els límits establerts normativament són realment petits. S'intentarà evitar, però, la repetició de les mateixes activitats seguides per afavorir la motivació contínua cap a l'assignatura. Així, s'alternarà entre les explicacions del professor, les activitats o exercicis fets a classe, el visionat d'audiovisuals, el comentari de textos i els debats de temes filosòfics.

L'espai de l'aula podrà ser modificat en funció del tipus de procés d'aprenentatge que es cerqui. Per defecte les aules estan distribuïdes en files orientades cap a les pissarres i el professor. Quan es faci treball cooperatiu es mourà el mobiliari per agrupar els equips. Quan es faci debat es col·locaran els pupitres en forma de U o en cercle per a què es vegin tots les cares i facilitar sentir a tothom per igual.

Criteris d'avaluació i Estàndards d'aprenentatge avaluables

Els criteris d'avaluació i estàndards d'aprenentatge avaluables són els que figuren en el currículum oficial, d'entre els quals es trobaran ressaltats aquells que hem considerat essencials i prioritaris, pel fet de tenir més relació amb els aprenentatges competencials i més directament relacionats amb els objectius generals de l'etapa:

BLOC 1. LA DIGNITAT DE LA PERSONA

1. Construir un concepte de *persona* sent conscients que és indefinible i valorar la dignitat de les persones pel fet de ser lliures.

1.1. *Assenyala les dificultats per definir el concepte de persona, n'analitza el significat etimològic i valora algunes definicions aportades per filòsofs.*

1.2. *Describeix les característiques principals de la persona: substància independent, racional i lliure.*

1.3. *Explica i valora la dignitat de la persona, que, com a ens autònom, es converteix en un "ésser moral".*

2. Comprendre la crisi de la identitat personal que sorgeix a l'adolescència i les causes que la provoquen i descriure les característiques dels grups que formen els adolescents i la influència que exerceixen sobre els membres, amb la finalitat de prendre consciència de la necessitat de desenvolupar la pròpia autonomia personal i controlar la conducta per seguir creixent moralment i passar a la vida adulta.

2.1. *Està informat, de fonts diverses, sobre les característiques dels grups d'adolescents i la influència que exerceixen sobre els membres a l'hora de determinar la seva conducta, i fa un resum de la informació obtinguda.*

2.2. *Elabora conclusions sobre la importància que té per a l'adolescent desenvolupar l'autonomia personal i tenir el control de la pròpia conducta de conformitat amb els valors ètics lliurement triats.*

3. Identificar els conceptes d'*heteronomia* i *autonomia* a través de la concepció kantiana de *persona*, amb la finalitat de valorar-ne la importància i aplicar-los a la realització de la vida moral.

3.1. *Explica la concepció kantiana del concepte de persona com a subjecte autònom capaç de dictar les pròpies normes morals.*

3.2. *Comenta i valora la idea de Kant de concebre la persona com un fi en si mateix i rebutjar la possibilitat que sigui tractada pels altres com a instrument per aconseguir finalitats alienes a ella.*

4. Descriure en què consisteix la personalitat i valorar la importància d'enriquir-la amb valors i virtuts ètiques mitjançant l'esforç i la voluntat personal.

4.1. *Identifica en què consisteix la personalitat i els factors genètics, socials, culturals i mediambientals que intervenen a l'hora de construir-la i aprecia la capacitat d'autodeterminació en l'ésser humà.*

5. Justificar la importància que té l'ús de la raó i la llibertat en l'ésser humà per determinar "com vol ser" i triar els valors ètics que vol incorporar a la seva personalitat.

5.1. *Describeix i valora el paper rellevant de la raó i la llibertat per configurar, amb els seus propis actes, l'estructura de la seva personalitat.*

5.2. *Elabora una llista dels valors ètics que considera desitjables per integrar-los a la seva personalitat i explica les raons d'aquesta tria.*

6. Entendre la relació entre els actes, els hàbits i el desenvolupament del caràcter mitjançant la comprensió del concepte de *virtut* d'Aristòtil i, especialment, en referència a les virtuts ètiques, per la importància que tenen en el desenvolupament de la personalitat.

6.1. *Assenyala en què consisteix la virtut i les característiques que té segons Aristòtil i indica com es relaciona amb els actes, els hàbits i el caràcter.*

6.2. *Enumera alguns dels beneficis que, segons Aristòtil, aporten les virtuts ètiques a l'ésser humà, identifica algunes d'aquestes virtuts i les ordena d'acord amb un criteri racional.*

7. Analitzar en què consisteix la intel·ligència emocional i valorar la importància que té en el desenvolupament moral de l'ésser humà.

7.1. *Defineix la intel·ligència emocional, descriu les característiques que presenta i valora la importància que té en la construcció moral de l'ens humà.*

7.2. *Explica en què consisteixen les emocions i els sentiments i com es relacionen amb la vida moral.*

7.3. *Mitjançant un debat en grup, troba la relació que hi ha entre algunes virtuts i valors ètics i el desenvolupament de les capacitats d'autocontrol emocional i automotivació, com la sinceritat, el respecte, la prudència, la templança, la justícia i la perseverança, entre altres.*

8. Valorar la importància del desenvolupament de la intel·ligència emocional, la influència que exerceix en la construcció de la personalitat i el caràcter moral que té, i ser capaç d'utilitzar la introspecció per reconèixer emocions i sentiments propis, amb la finalitat de millorar les habilitats emocionals.

8.1. *Comprèn en què consisteixen les habilitats emocionals que, segons Goleman, ha de desenvolupar l'ésser humà i elabora, en col·laboració amb el grup, un esquema explicatiu d'aquesta qüestió.*

8.2. *Relaciona el desenvolupament de les habilitats emocionals amb l'adquisició de les virtuts ètiques, com la perseverança, la prudència, l'autonomia personal, la templança, la fortalesa de voluntat, l'honestedat amb un mateix, el respecte a la justícia i la fidelitat als propis principis ètics, entre altres.*

8.3. *Utilitza la introspecció com a mitjà per reconèixer els propis sentiments, emocions i estats d'ànim, amb la finalitat de tenir-ne més autocontrol i ser capaç d'automotivar-se, de convertir-se en l'amo de la seva pròpia conducta.*

9. Comprendre i apreciar la capacitat de l'ésser humà d'influir de manera

conscient i voluntària en la construcció de la seva pròpia identitat, conformement a un valors ètics, i així millorar l'autoestima.

9.1. Reconeix i valora la capacitat que té de modelar la seva pròpia identitat i fer de si mateix una persona justa, sincera, tolerant, amable, generosa, respectuosa, solidària, honesta, lliure, etc.; en una paraula: una persona digna de ser apreciada per ella mateixa.

9.2. Dissenya un projecte de vida personal conforme al model de persona que vol ser i els valors ètics que vol adquirir i fa que la seva pròpia vida tengui un sentit.

BLOC 2. LA COMPRESIÓ, EL RESPECTE I LA IGUALTAT EN LES RELACIONS INTERPERSONALS

1. Conèixer els fonaments de la naturalesa social de l'ésser humà i la relació dialèctica que s'estableix entre aquest i la societat, i valorar la importància d'una vida social dirigida pels valors ètics.

1.1. Explica per què l'ésser humà és social per naturalesa i valora les conseqüències que té aquest fet en la seva vida personal i moral.

1.2. Reflexiona, en petits grups, sobre la influència mútua que s'estableix entre l'individu i la societat.

1.3. Aporta raons que fonamenten la necessitat d'establir uns valors ètics que guiïn les relacions interpersonals i empra la iniciativa personal per elaborar, mitjançant suports informàtics, una presentació gràfica de les seves conclusions sobre aquest tema.

2. Descriure i valorar la importància de la influència de l'entorn social i cultural en el desenvolupament moral de la persona mitjançant l'anàlisi del paper que exerceixen els agents socials.

2.1. Descriu el procés de socialització i valora la importància que té en la interiorització individual dels valors i les normes morals que regeixen la conducta de la societat en la qual viu.

2.2. Exemplifica, en col·laboració amb el grup, la influència que tenen en la configuració de la personalitat humana els valors morals inculcats pels agents socials, entre els quals la família, l'escola, els amics i els mitjans de comunicació de massa, i elabora un esquema i unes conclusions utilitzant suports informàtics.

2.3. Justifica i valora la necessitat de la crítica racional com a mitjà indispensable per adequar els costums, les normes, els valors, etc., del seu entorn als valors ètics universals establerts en la Declaració universal dels drets humans i rebutja tot el que pot atemptar contra la dignitat humana i els drets fonamentals de les persones.

3. Distingir, en la persona, els àmbits de la vida privada i de la vida pública —la primera regulada per l'ètica i la segona, pel dret—, amb la finalitat d'identificar els límits de la llibertat personal i de la social.

3.1. Defineix els àmbits de la vida privada i de la pública, així com el límit de la

llibertat humana en tots dos casos.

3.2. Distingeix els àmbits d'acció que corresponen a l'ètica dels que corresponen al dret i exposa les seves conclusions mitjançant una presentació elaborada amb mitjans informàtics.

3.3. Reflexiona sobre el problema de la relació entre el camp privat i el públic i la possibilitat que sorgeixi un conflicte de valors ètics entre tots dos, així com sobre la forma de trobar una solució basada en els valors ètics, exemplifica de manera concreta aquests casos i exposa les possibles solucions fonamentades èticament.

4. Assenyalar i valorar la importància de les habilitats de la intel·ligència emocional assenyalades per Goleman en relació amb la vida interpersonal i el vincle que mantenen amb els valors ètics que enriqueixen les relacions humanes.

4.1. Comprèn la importància que, per a Goleman, tenen les capacitats de reconèixer les emocions alienes i de controlar les relacions interpersonals i elabora un resum esquemàtic d'aquest tema.

5. Utilitzar la conducta assertiva i les habilitats socials amb la finalitat d'incorporar a la pròpia personalitat alguns valors i virtuts ètiques necessaris per desenvolupar una vida social més justa i enriquidora.

5.1. Explica en què consisteix la conducta assertiva, la compara amb el comportament agressiu o inhibid i adopta com a principi moral fonamental, en les relacions interpersonals, el respecte a la dignitat de les persones.

5.2. Mostra, en les relacions interpersonals, una actitud de respecte cap als drets que qualsevol ésser humà té de sentir, pensar i actuar de forma diferent, d'equivocar-se, de gaudir del temps de descans, de tenir una vida privada, de prendre les pròpies decisions, etc., i, específicament, de ser valorat de forma especial pel simple fet de ser persona, sense discriminar ni menysprear ningú.

5.3. Empra, en diàlegs curts reals o inventats, habilitats socials com l'empatia, l'escolta activa i la interrogació assertiva, entre altres, amb la finalitat d'aprendre a utilitzar-les de forma natural en la relació amb els altres.

5.4. Exercita, mitjançant diàlegs orals, algunes tècniques de comunicació interpersonal, com la forma adequada de dir no, el disc ratllat, el banc de boira, etc., amb l'objecte de dominar-les i poder-les utilitzar en el moment adequat.

6. Justificar la importància que tenen els valors i les virtuts ètiques per aconseguir unes relacions interpersonals justes, respectuoses i satisfactòries.

6.1. Identifica l'adquisició de les virtuts ètiques, entre les quals la prudència, la lleialtat, la sinceritat, la generositat, etc., com una condició necessària per aconseguir unes bones relacions interpersonals

6.2. Elaborar una llista amb alguns valors ètics que han d'estar presents en les relacions entre l'individu i la societat, com la responsabilitat, el compromís, la tolerància, el pacifisme, la lleialtat, la solidaritat, la prudència, el respecte mutu i la justícia, entre altres.

6.3. Destaca el deure moral i cívic que té tothom d'ajudar qualsevol persona la vida, la llibertat i la seguretat de la qual estiguin en perill de forma imminent i de col·laborar, segons les pròpies possibilitats, a prestar els primers auxilis en casos d'emergència.

BLOC 3. LA REFLEXIÓ ÈTICA

1. Distingir entre ètica i moral, assenyalar-ne les semblances i les diferències i valorar la importància de la reflexió ètica com un saber pràctic necessari per guiar de forma racional la conducta de l'ésser humà cap a la seva plena realització.

1.1. Reconeix les diferències que hi ha entre l'ètica i la moral quant a l'origen i la finalitat.

1.2. Aporta raons que justifiquen la importància de la reflexió ètica com una guia racional de conducta necessària en la vida de l'ésser humà i expressa de forma apropiada els arguments en els quals es fonamenta.

2. Destacar el significat i la importància de la naturalesa moral de l'ésser humà, analitzar les seves etapes de desenvolupament i prendre consciència de la necessitat que té de normes ètiques, lliurement i racionalment assumides, com a guia del seu comportament.

2.1. Distingeix la conducta instintiva de l'animal del comportament racional i lliure de l'ésser humà, destaca la magnitud de les seves diferències i valora les conseqüències que tenen en la vida de les persones.

2.2. Assenyala en què consisteix l'estructura moral de la persona com a ésser racional i lliure, raó per la qual aquesta és responsable de la seva conducta i de les conseqüències que se'n deriven.

2.3. Explica les tres etapes del desenvolupament moral de l'home segons la teoria de Piaget o la de Kohlberg i les característiques pròpies de cadascuna, i destaca com es passa de l'heteronomia a l'autonomia.

3. Reconèixer que la llibertat constitueix l'arrel de l'estructura moral de la persona i valorar el paper de la intel·ligència i la voluntat com a factors que incrementen la capacitat d'autodeterminació.

3.1. Descriu la relació existent entre la llibertat i els conceptes de persona i estructura moral.

3.2. Analitza i valora la influència que tenen en la llibertat personal la intel·ligència, que ens permet conèixer les possibles opcions que podem triar, i la voluntat, que ens dona la fortalesa suficient per fer el que hem decidit fer.

3.3. Analitza alguns factors biològics, psicològics, socials, culturals i ambientals que influeixen en el desenvolupament de la intel·ligència i la voluntat, especialment el paper de l'educació, i exposa les seves conclusions de forma clara mitjançant una presentació elaborada amb suports informàtics i audiovisuals.

4. Justificar i apreciar el paper dels valors en la vida personal i social i

destacar-ne les característiques, la classificació i la jerarquia, amb la finalitat de comprendre'n la naturalesa i la importància.

4.1. *Explica què són els valors, descriu les principals característiques que presenten i valora la importància que tenen en la vida individual i col·lectiva de les persones.*

4.2. *Cerca i selecciona informació sobre l'existència de diferents classes de valors, com els religiosos, els afectius, els intel·lectuals, els vitals, etc.*

4.3. *Elabora, en grup, una jerarquia de valors i explica la seva fonamentació racional mitjançant una exposició en què s'usen mitjans informàtics o audiovisuals.*

5. Destaca la importància dels valors ètics, les especificacions d'aquests i la influència que exerceixen en la vida personal i social de l'ésser humà, així com la necessitat que siguin reconeguts i respectats per tothom.

5.1. *Descriu les característiques distintives dels valors ètics utilitzant exemples concrets i valora la relació essencial que mantenen amb la dignitat humana i la conformació d'una personalitat justa i satisfactòria.*

5.2. *Emptra el seu esperit emprenedor per dissenyar, en grup, una campanya destinada a difondre la importància de respectar els valors ètics tant en la vida personal com en la vida social.*

6. Establir el concepte de *norma ètica* i apreciar-ne la importància, identificar-ne les característiques i conèixer la naturalesa del seu origen i la validesa que tenen, mitjançant el coneixement del debat ètic que va existir entre Sòcrates i els sofistes.

6.1. *Defineix el concepte de norma i de norma ètica i les distingeix de les normes morals, jurídiques, religioses, etc.*

6.2. *Exposa qui eren els sofistes i alguns dels fets i les raons en els quals es fonamentava la seva teoria relativista de la moral, i assenyala les conseqüències que aquesta té en la vida de les persones.*

6.3. *Coneix els motius que varen empènyer Sòcrates a afirmar l'intel·lectualisme moral i explica en què consisteix i quina crítica li va fer Plató.*

6.4. *Compara el relativisme i l'objectivisme moral, valora la vigència d'aquestes teories ètiques actualment i expressa les seves opinions de forma argumentada.*

7. Prendre consciència de la importància dels valors i les normes ètiques com a guia de la conducta individual i de la social, i assumir la responsabilitat de difondre'ls i promoure'ls pels beneficis que aporten a la persona i a la comunitat.

7.1. *Destaca algunes de les conseqüències negatives que, per a l'individu i la comunitat, té l'absència de valors i normes ètiques, com l'egoisme, la corrupció, la mentida, l'abús de poder, la intolerància, la insolidaritat, la violació dels drets humans, etc.*

7.2. *A partir de la seva iniciativa personal i la col·laboració en grup, organitza i desenvolupa una campanya al seu entorn amb la finalitat de promoure el*

reconeixement dels valors ètics com a elements fonamentals del ple desenvolupament personal i social.

8. Explicar les característiques i els objectius de les teories ètiques, així com la classificació d'aquestes en ètiques de finalitats i procedimentals, i assenyalar els principis més destacats de l'hedonisme d'Epicur.

8.1. Enumera els elements distintius de les teories ètiques, argumenta la classificació d'aquestes com a ètiques de finalitats i elabora un esquema amb les característiques més destacades.

8.2. Enumera els aspectes fonamentals de la teoria hedonista d'Epicur i els valors ètics que defensa i destaca les característiques que la identifiquen com una ètica de finalitats.

8.3. Elaborà, en col·laboració amb el grup, arguments a favor i/o en contra de l'epicureisme i exposa les seves conclusions amb els arguments racionals corresponents.

9. Entendre els principals aspectes de l'eudemonisme aristotèlic, identificar-lo com una ètica de finalitats i valorar-ne la importància i la vigència actuals.

9.1. Explica el significat del terme eudemonisme i el significat per a Aristòtil de la felicitat entesa com a bé suprem, i n'extreu unes conclusions.

9.2. Distingeix els tres tipus de tendències que hi ha a l'ésser humà, segons Aristòtil, i com es relacionen amb el que ell considera bé suprem de la persona.

9.3. Aporta raons per classificar l'eudemonisme d'Aristòtil dins la categoria de l'ètica de finalitats.

10. Comprendre els elements més significatius de l'ètica utilitarista i la relació que manté amb l'hedonisme d'Epicur, classificar-la com una ètica de finalitats i elaborar arguments que donin suport a la valoració personal d'aquest plantejament ètic.

10.1. Ressenya les idees fonamentals de l'ètica utilitarista: el principi d'utilitat, el concepte de plaer, la compatibilitat de l'egoisme individual amb l'altruisme universal i la ubicació del valor moral en les conseqüències de l'acció, entre altres.

10.2. Enumera les característiques que fan de l'utilitarisme i de l'epicureisme unes ètiques de finalitat.

10.3. Argumenta racionalment les seves opinions sobre l'ètica utilitarista.

BLOC 4. LA JUSTÍCIA I LA POLÍTICA

1. Comprendre i valorar la importància de la relació existent entre els conceptes d'ètica, política i justícia mitjançant l'anàlisi i la definició d'aquests termes i destacar el vincle que els uneix en el pensament d'Aristòtil.

1.1. Explica i valora les raons que dona Aristòtil per establir un vincle necessari entre ètica, política i justícia

1.2. Utilitza i selecciona informació sobre els valors ètics i cívics, i identifica i

valora les semblances, les diferències i les relacions que hi ha entre aquests valors.

2. Conèixer i valorar la política d'Aristòtil i les seves característiques essencials, entendre el seu concepte de *justícia* i la relació d'aquesta amb el bé comú i la felicitat i elaborar un judici crític sobre la perspectiva d'aquest filòsof.

2.1. *Elabora, partint de la seva iniciativa personal, una presentació en suport informàtic sobre la política aristotèlica com una teoria organicista, amb una finalitat ètica i que atribueix la funció educativa a l'Estat.*

2.2. *Selecciona i usa informació, en col·laboració amb el grup, per entendre i valorar la importància que Aristòtil dóna a la justícia com el valor ètic en el qual es fonamenta la legitimitat de l'Estat i la relació que manté amb la felicitat i el bé comú, i exposa les seves conclusions personals degudament fonamentades.*

3. *Justificar racionalment la necessitat dels valors i principis ètics continguts en la Declaració universal dels drets humans com a fonament universal de les democràcies durant els segles XX i XXI, i destacar-ne les característiques i la relació amb els conceptes d'estat de dret i de divisió de poders.*

3.1. *Fonamenta racionalment i èticament l'elecció de la democràcia com un sistema que està per damunt altres formes de govern pel fet d'incorporar, com a principis, els valors ètics assenyalats en la Declaració universal dels drets humans.*

3.2. *Defineix el concepte d'estat de dret i el relaciona amb la defensa dels valors ètics i cívics en la societat democràtica.*

3.3. *Describeix el significat dels conceptes de democràcia, ciutadà, sobirania, autonomia personal, igualtat, justícia, representativitat, etc., i la relació existent entre aquests conceptes.*

3.4. *Explica la divisió de poders proposada per Montesquieu i la funció que exerceixen el poder legislatiu, l'executiu i el judicial a l'estat democràtic com a instruments per evitar el monopoli del poder polític i com a mitjà que permet als ciutadans controlar l'Estat.*

4. Reconèixer la necessitat de la participació activa dels ciutadans en la vida política de l'Estat amb la finalitat d'evitar els riscos d'una democràcia que violi els drets humans.

4.1. *Assumeix i explica el deure moral i civil que tenen els ciutadans de participar activament en l'exercici de la democràcia amb la finalitat que es respectin els valors ètics i cívics en el si de l'Estat.*

4.2. *Defineix la magnitud d'alguns dels riscos que existeixen als governs democràtics quan no es respecten els valors ètics de la Declaració universal dels drets humans, com la degeneració en demagògia, la dictadura de les majories i l'escassa participació ciutadana, entre altres, i exposa possibles mesures per evitar-los.*

5. Conèixer i valorar els fonaments de la Constitució espanyola de 1978 i

identificar els valors ètics dels quals parteix i els conceptes preliminars que estableix.

5.1. Identifica i aprecia els valors ètics més destacats en els quals es fonamenta la Constitució espanyola i assenyala l'origen de la seva legitimitat i la finalitat que persegueix mitjançant la lectura comprensiva i comentada del preàmbul.

5.2. Descriu els conceptes preliminars delimitats en la Constitució espanyola i la seva dimensió ètica, com la nació espanyola, la pluralitat ideològica i les funcions atribuïdes a les forces armades, a través de la lectura comprensiva i comentada dels articles 1-9.

6. Mostrar respecte per la Constitució espanyola, identificar-hi, mitjançant una lectura explicativa i comentada, els drets i els deures que té l'individu com a persona i ciutadà i valorar-ne l'adequació a la Declaració universal dels drets humans, amb la finalitat d'assumir de forma conscient i responsable els principis de convivència que han de regir a l'Estat espanyol.

6.1. Assenyala i comenta la importància i els límits dels drets i les llibertats públiques fonamentals de la persona establerts en la Constitució, com la llibertat ideològica, religiosa i de culte; el caràcter aconfessional de l'Estat espanyol; el dret a la lliure expressió d'idees i pensaments, i el dret a la reunió pública i a la lliure associació.

7. Assenyalar i apreciar l'adequació de la Constitució espanyola als principis ètics defensats per la Declaració universal dels drets humans mitjançant la lectura comentada i reflexiva de les seccions "Els drets i els deures dels ciutadans" (articles 30-38) i "Els principis rectors de la política social i econòmica" (articles 39-52).

7.1. Coneix i aprecia l'adequació de la Constitució espanyola a la Declaració universal dels drets humans i assenyala els valors ètics en els quals es fonamenten els drets i els deures dels ciutadans, així com els principis rectors de la política social i econòmica.

7.2. Explica i assumeix els deures ciutadans que estableix la Constitució, els ordena per ordre d'importància i justifica l'ordre triat.

7.3. Aporta raons per justificar la importància que té, per al bon funcionament de la democràcia, el fet que els ciutadans siguin conscients no tan sols dels seus drets, sinó també de les seves obligacions com a deures cívics, jurídics i ètics.

7.4. Reconeix la responsabilitat fiscal dels ciutadans com un deure ètic que contribueix al desenvolupament del bé comú i la relació que manté amb els pressuposts generals de l'Estat.

8. Conèixer els elements essencials de la Unió Europea i analitzar els beneficis rebuts i les responsabilitats adquirides pels estats membres i els ciutadans, amb la finalitat de reconèixer-ne la utilitat i allò que ha aconseguit.

8.1. Descriu la integració econòmica i política de la Unió Europea, el desenvolupament històric que ha experimentat des del 1951 i els objectius i els

valors ètics en els quals es fonamenta, d'acord amb la Declaració universal dels drets humans.

8.2. Identifica i valora la importància del que ha assolit la Unió Europea i els beneficis que ha suposat per a la vida dels ciutadans, com ara l'anul·lació de fronteres i restriccions duaneres, la lliure circulació de persones i capitals, etc., així com les obligacions adquirides als diferents àmbits: econòmic, polític, de la seguretat i la pau, etc.

BLOC 5. ELS VALORS ÈTICS, EL DRET, LA DECLARACIÓ UNIVERSAL DELS DRETS HUMANS I ALTRES TRACTATS INTERNACIONALS SOBRE DRETS HUMANS

1. Assenyalar la vinculació existent entre l'ètica, el dret i la justícia a través del coneixement de les semblances, les diferències i les relacions d'aquests conceptes i analitzar el significat dels termes de *legalitat* i *legitimitat*.

1.1. Cerca i selecciona informació de pàgines web per identificar les diferències, les semblances i els vincles existents entre l'ètica i el dret i entre la legalitat i la legitimitat, i elabora i presenta conclusions fonamentades.

2. Explicar el problema de la justificació de les normes jurídiques mitjançant l'anàlisi de les teories del dret natural o jusnaturalisme, el convencionalisme i el positivisme jurídic i identificar l'aplicació d'aquestes teories al pensament jurídic d'alguns filòsofs, amb la finalitat d'anar conformant una opinió argumentada sobre la fonamentació ètica de les lleis.

2.1. Elaborar, en grup, una presentació en suport digital sobre l'objectiu i les característiques de la teoria jusnaturalista del dret i identifica, en el pensament de Locke, un exemple d'aquesta teoria, relacionat amb l'origen de les lleis jurídiques, la validesa que tenen i les funcions que atribueix a l'Estat.

2.2. Destaca i valora, en el pensament sofista, la distinció entre phýsis i nomós, descriu l'aportació que fa al convencionalisme jurídic i elabora conclusions argumentades sobre aquest tema.

2.3. Analitza informació sobre el positivisme jurídic de Kelsen, principalment pel que fa a la validesa de les normes i els criteris que utilitza, especialment el d'eficàcia, i a la relació que estableix entre l'ètica i el dret.

2.4. Recorre al seu esperit emprenedor i a la iniciativa personal per elaborar, en grup, una presentació en suport informàtic en què compara les tres teories del dret i explica les seves conclusions.

3. Analitzar el moment històric i polític que va impulsar l'elaboració de la Declaració universal dels drets humans i la creació de l'ONU, amb la finalitat d'entendre-les com una necessitat del seu temps, el valor de les quals continua vigent com a fonament ètic universal de la legitimitat del dret i dels estats.

3.1. Explica la funció de la Declaració universal dels drets humans com un codi ètic reconegut pels països integrants de l'ONU amb la finalitat de promoure la

justícia, la igualtat i la pau a tot el món.

3.2. Contrasta informació dels esdeveniments històrics i polítics que varen donar lloc a la Declaració universal dels drets humans, entre els quals les ideologies nacionalistes i racistes que defensaven la superioritat d'uns homes sobre els altres fins a arribar a l'extrem de l'Holocaust jueu i a la discriminació i l'extermini de totes les persones que no pertanyien a una determinada ètnia, model físic, religió, idees polítiques, etc.

3.3. Assenyala els objectius que va tenir la creació de l'ONU i la data en la qual es va signar la Declaració universal dels drets humans, i valora la importància d'aquest fet per a la història de la humanitat.

4. Identificar, en el preàmbul de la Declaració universal dels drets humans, el respecte a la dignitat de les persones i els seus atributs essencials com el fonament del qual deriven tots els drets humans.

4.1. Explica, mitjançant la lectura del preàmbul de la Declaració universal dels drets humans, en què consisteix la dignitat que aquesta Declaració reconeix a l'ésser humà com a persona posseïdora d'uns drets universals, inalienables i innats.

5. Interpretar i apreciar el contingut i l'estructura interna de la Declaració universal dels drets humans amb la finalitat de conèixer-la i propiciar-ne la valoració i el respecte.

5.1. Elabora un esquema sobre l'estructura de la Declaració universal dels drets humans, que es compon d'un preàmbul i 30 articles, que es poden classificar de la manera següent:

— Els articles 1-2 es refereixen als drets inherents a qualsevol persona: la llibertat, la igualtat, la fraternitat i la no-discriminació.

— Els articles 3-11 es refereixen als drets individuals.

— Els articles 12-17 estableixen els drets de l'individu en relació amb la comunitat.

— Els articles 18-21 assenyalen les llibertats i els drets polítics.

— Els articles 22-27 se centren en els drets econòmics, socials i culturals.

— Finalment, els articles 28-30 es refereixen a la interpretació de tots els drets, a les condicions necessàries per exercir-los i als límits que tenen.

5.2. Elabora una campanya, en col·laboració amb el grup, amb la finalitat de difondre, al seu entorn escolar, familiar i social, la Declaració universal dels drets humans com a fonament del dret i la democràcia.

6. Comprendre el desenvolupament històric dels drets humans com una conquesta de la humanitat i valorar la importància dels problemes que suposa actualment l'exercici dels drets de la dona i de l'infant a gran part del món, conèixer les causes d'aquests problemes i prendre'n consciència amb la finalitat de promoure'n la solució.

6.1. Descriu els fets més influents en el desenvolupament històric dels drets

humans, partint dels drets de la primera generació —els drets civils i polítics— i passant pels de la segona generació —econòmics, socials i culturals— i els de la tercera —els drets dels pobles a la solidaritat, el desenvolupament i la pau.

6.2. Dóna raons sobre l'origen històric del problema dels drets de la dona i reconeix els patrons econòmics i socioculturals que han fomentat la violència i la desigualtat entre sexes.

6.3. Justifica la necessitat d'actuar en defensa dels drets dels infants i lluitar contra la violència i l'abús de què són víctimes els infants al segle XXI, com l'abús sexual, el treball infantil, la utilització d'infants com a soldats, etc.

6.4. Elabora, en col·laboració amb el grup, una campanya contra la discriminació de la dona i la violència masclista adreçada al seu entorn familiar, escolar i social i avalua els resultats obtinguts.

7. Avaluar, utilitzant el judici crític, la magnitud dels problemes als quals s'enfronta actualment l'aplicació de la Declaració universal dels drets humans i valorar la tasca que duen a terme institucions i ONG que defensen els drets humans auxiliant les persones que, per naturalesa, tenen aquests drets, però que no tenen l'oportunitat d'exercir-los.

7.1. Investiga, mitjançant informació obtinguda de diferents fonts, els problemes i els reptes que té l'aplicació de la Declaració universal dels drets humans quant a l'exercici dels drets següents:

— Els drets civils, amb problemes relatius a la intolerància, l'exclusió social, la discriminació de la dona, la violència masclista i l'existència d'actituds com l'homofòbia, el racisme, la xenofòbia, l'assetjament laboral i escolar, etc.

— Els drets polítics: guerres, terrorisme, dictadures, genocidi, refugiats polítics, etc.

7.2. Indaga, mitjançant un treball col·laboratiu, la tasca que duen a terme institucions i voluntaris a tot el món perquè es compleixin els drets humans, com ara Amnistia Internacional i ONG com Mans Unides, Metges sense Fronteres i Càritas, entre altres, i elabora i exposa les seves conclusions.

BLOC 6. ELS VALORS ÈTICS EN RELACIÓ AMB LA CIÈNCIA I LA TECNOLOGIA

1. Reconèixer la importància que té la dimensió moral de la ciència i la tecnologia, així com la necessitat d'establir límits ètics i jurídics amb la finalitat d'orientar-ne l'activitat d'acord amb els valors defensats per la Declaració universal dels drets humans.

1.1. Utilitza informació de diferents fonts per analitzar la dimensió moral de la ciència i la tecnologia i avaluar l'impacte positiu o negatiu que poden tenir en tots els àmbits de la vida humana, com el social, l'econòmic, el polític, l'ètic i l'ecològic, entre altres.

1.2. Aporta arguments que fonamenten la necessitat de posar límits ètics i jurídics

a la recerca i a la pràctica científica i tecnològica, amb la dignitat humana i els valors ètics reconeguts en la Declaració universal dels drets humans com a criteri normatiu.

1.3. Recorre a la iniciativa personal per exposar les seves conclusions sobre el tema tractat ordenades racionalment i de forma argumentada, utilitzant mitjans informàtics i audiovisuals.

2. Entendre i valorar el problema de la tecnodependència i l'alienació humana a la qual aquesta condueix.

2.1. Destaca el problema i el perill que representa per a l'ésser humà la tecnodependència, n'assenyala els símptomes i les causes i en valora les conseqüències negatives, com una addicció incontrolada als dispositius electrònics, als videojocs i a les xarxes socials, que condueixen les persones cap a una progressiva deshumanització.

3. Utilitzar els valors ètics continguts en la Declaració universal dels drets humans en el camp científic i tecnològic amb la finalitat d'evitar que els avenços s'apliquin de forma inadequada i solucionar els dilemes morals que de vegades es presenten, especialment en el terreny de la medicina i la biotecnologia.

3.1. Analitza informació seleccionada de diverses fonts amb la finalitat de saber en què consisteixen alguns dels avenços en medicina i biotecnologia que plantegen dilemes morals, com la utilització de cèl·lules mare, la clonació i l'eugenèsia, entre altres, i assenyala alguns perills que aquests comporten si es prescindeix del respecte a la dignitat humana i als seus valors fonamentals.

3.2. Presenta una actitud de tolerància i respecte davant les diferents opinions que s'expressen en la confrontació d'idees amb la finalitat de solucionar els dilemes ètics, sense oblidar la necessitat d'utilitzar el rigor en la fonamentació racional i ètica de totes les alternatives de solució plantejades.

4. Reconèixer que, actualment, hi ha casos en què la recerca científica no és neutral, sinó que està determinada per interessos polítics, econòmics, etc., mitjançant l'anàlisi de la idea de progrés i de la interpretació equivocada que se'n fa quan els objectius que es pretenen aconseguir no respecten un codi ètic fonamentat en la Declaració universal dels drets humans.

4.1. Obté i selecciona informació, mitjançant un treball col·laboratiu, d'alguns casos en què la recerca científica i tecnològica no ha estat guiada pels valors ètics de la Declaració universal dels drets humans ni hi és compatible, la qual cosa genera impactes negatius en l'àmbit humà i en el mediambiental, i n'assenyala les causes.

4.2. Raona, en col·laboració amb el grup, sobre la idea de progrés en la ciència i la relació que manté amb els valors ètics i el respecte a la dignitat humana i al seu entorn, i n'extreu unes conclusions i les exposa.

4.3. Selecciona i contrasta informació, en col·laboració amb el grup, sobre algunes de les amenaces que, per al medi ambient i la vida, suposa l'aplicació

indiscriminada de la ciència i la tecnologia, com l'explotació descontrolada dels recursos naturals, la destrucció d'hàbitats, la contaminació química i industrial, la pluja àcida, el canvi climàtic, la desertificació, etc.

Estratègies i procediments d'avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge

No hi ha llibre de text a Valors ètics. La via de comunicació i el lloc on es compartiran els materials serà el Classroom de l'assignatura.

Cada alumne ha de recollir totes les tasques, activitats, fitxes, apunts de classe, etc., en una funda o quadern.

El professor controlarà periòdicament la feina de cada alumne, revisant el quadern i les activitats encarregades.

A cada avaluació es tindrà en compte si ha progressat respecte de l'avaluació anterior.

Es farà una avaluació inicial a mitjan primer trimestre per determinar el rendiment i el nivell competencial de l'alumnat i així poder informar les famílies en cas d'un baix rendiment així com també poder prendre les mesures pedagògiques necessàries per assegurar un procés d'aprenentatge satisfactori.

Es preveu incloure durant el procés d'avaluació algun element d'autoavaluació o de coavaluació per tal que l'alumnat prengui més consciència del seu propi procés d'aprenentatge, el qual serà registrat mitjançant rúbriques d'avaluació.

Criteris de qualificació

La realització de les tasques i del quadern és un requisit indispensable per aprovar l'avaluació; si no és lliuren el quadern o les feines avaluable no es podrà aprovar l'assignatura.

El resultat de les tasques avaluable (inclòs el quadern), valdrà fins un 60% de la nota. La participació, la feina i l'actitud a classe es valorarà fins un altre 40%.

Es podran realitzar controls en funció del criteri del professor/a i es comptabilitzaran com les altres tasques.

Procediments de suport i recuperació

Si es suspèn la 1a avaluació s'haurà de recuperar durant la 2a segons les indicacions del professorat.

Si es suspenen la 1a i la 2a avaluació l'alumne haurà de realitzar una prova o unes tasques extraordinàries que el professor indicarà.

L'alumnat que no pugui seguir adequadament les classes podrà realitzar activitats complementàries que el professor lliurarà.

Per aquell alumnat que no ha assolit bé tots els objectius, el professorat prepararà unes tasques de recuperació de les avaluacions pendents, les quals s'hauran de lliurar la tercera setmana del mes de juny.

Pendents

L'alumnat que tingui pendent Valors ètics d'un curs anterior i aprovi les dues primeres avaluacions del curs actual, automàticament els quedarà recuperada la del curs anterior. Si no s'aproven les dues primeres avaluacions del curs actual, hauran de lliurar un dossier de tasques sobre els continguts del curs anterior en la data estipulada en el pla de pendents del curs acadèmic que estigui cursant.

Concreció abandonament de l'assignatura

Es considerarà que un alumne ha abandonat l'assignatura quan concorrin 2 o més dels següents casos:

- L'absència injustificada del 15% de les classes o més durant el curs. Si durant el trimestre ja es detecta un elevat absentisme es comunicarà al tutor o tutora i a caporalia d'estudis.
- La no presentació de les tasques avaluables o quadern a 2 o més avaluacions.
- Encara que presentin les tasques avaluables o quadern, la comprovació que no l'ha realitzat ell mateix o ha copiat part de les tasques avaluables.
- La no participació a classe: actitud totalment passiva (no escoltar, no fer les tasques o no dur o recollir el material)
- No mostrar interès pels plans de recuperació o les activitats de reforç proposades pel professorat de l'assignatura.

Materials i recursos didàctics

L'alumnat únicament ha de tenir un quadern o un cartipàs per a la matèria, la resta de material necessari serà aportat pel centre. S'utilitzarà el Classroom com a plataforma de referència on s'hi trobarà el material de classe i les tasques que s'hagin de lliurar. Així mateix, si el professorat ho requereix, també es compartirà mitjançant el classroom el quadern de l'alumnat.

Es projectaran pel·lícules, documentals o vídeos per a la seva anàlisi i discussió.

El professorat repartirà fotocòpies d'articles de premsa, fragments de textos, fragments extrets d'internet, pàgines de llibres, els quals es treballaran a classe o a casa.

Es podran emprar recursos audiovisuals com a suport dels temes tractats, concretament pel·lícules i documentals.

Activitats d'ampliació i reforç

Per a l'alumnat que no segueixi satisfactòriament el curs se'ls proporcionarà material addicional per reforçar els temes o apartats no superats.

Per a qui vulgui ampliar més se li proporcionarà material o se'ls hi recomanaran lectures complementàries que vagin més enllà dels objectius del curs.

Elements transversals tractats

A aquesta assignatura es tracten de manera específica els elements transversals següents:

- La comprensió lectora
- L'expressió oral i escrita
- La comunicació audiovisual
- Les TIC
- L'educació cívica i constitucional
- La igualtat efectiva entre homes i dones, la prevenció de la violència de gènere
- La igualtat entre totes les persones i la no discriminació per cap raó
- La prevenció i la resolució pacífica de conflictes
- Els valors de la llibertat, la pau, la justícia, la igualtat, el pluralisme polític, la democràcia, el respecte als drets humans, el respecte als discapacitats, el rebuig de la violència, la pluralitat, el respecte a l'Estat de dret, la

prevenció del terrorisme i d'altres tipus de violència i el respecte a les víctimes de la violència.

- La creativitat, autonomia, iniciativa, feina en equip, confiança en un mateix i sentit crític.
- L'educació viària

Activitats complementàries i extraescolars

De moment no està prevista la realització d'activitats complementàries o extraescolars.

Contribució de la matèria a l'adquisició de les competències clau

Comunicació lingüística

Afaveix la utilització tant del llenguatge verbal oral com de l'escrit i la valoració crítica dels missatges explícits i implícits que apareixen en diverses fonts, i possibilita també l'enriquiment del vocabulari.

Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia

S'estudien la percepció i el coneixement de l'espai físic i natural en què es desenvolupen l'activitat i la convivència humanes, tant en grans àmbits com a l'entorn immediat, així com la interacció que es produeix entre tots dos.

Aprendre a aprendre

Fomenta la consciència de les pròpies capacitats. També fomenta l'estímul de les virtuts i habilitats socials, la feina en equip, la informació i la opinió, que afavoreixen també els aprenentatges posteriors.

Competències socials i cíviques

Propicia l'adquisició d'habilitats i virtuts cíviques per viure en societat i per exercir la ciutadania democràtica. També contribueix a millorar les relacions interpersonals pel fet de formar l'alumne perquè prengui consciència dels propis pensaments, valors, sentiments i accions.

Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor

Es desenvolupen iniciatives de planificació, presa de decisions, participació i assumpció de responsabilitats.

Consciència i expressions culturals

Es relaciona principalment amb el fet de conèixer i valorar les manifestacions i els assoliments rellevants i el significat que tenen en diferents grups i societats.

Mesures d'atenció a la diversitat i adaptacions curriculars

El departament d'orientació ha donat unes indicacions de com adaptar les classes a diferents alumnes amb una problemàtica determinada. Es tindran en compte les especificacions donades a l'hora de qualificar l'alumnat. Fonamentalment, donat el fet que en un principi no hi haurà exàmens, se'ls hi adaptarà els percentatges: de 60%-40% establert inicialment de forma genèrica, s'ajustarà a les seves característiques.

La diversitat autèntica i real de l'alumnat pel que fa a nivells de competència curricular, ritmes d'aprenentatge, interessos, motivacions, etc. requereix adoptar una sèrie de mesures ordinàries i extraordinàries amb la finalitat d'atendre al màxim totes les necessitats.

Aquestes actuacions estaran sempre tutelades pel Departament d'Orientació del centre.

Mesures ordinàries. Estan dirigides a atendre la variada heterogeneïtat dels grups, l'alumnat amb dificultats de comprensió, els ritmes lents d'aprenentatge o els ritmes molt avançats, etc.

En primer lloc situarem, a partir de l'avaluació inicial, el nivell de coneixements i competències de cada alumne i començarem a detectar possibles necessitats de suport.

Es posarà principal atenció a que l'alumnat pugui manifestar els seus interessos pel que fa als temes a donar. L'ús de diferents recursos afavorirà que pugui desenvolupar diferents competències (orals, escrites, etc.). Els alumnes faran activitats com redaccions, tests, recerca d'informació, etc. per desenvolupar la seva personalitat. D'aquesta manera pensam atendre a la diversitat d'interessos i necessitats, tant a nivell de grup com individual.

Els materials escrits i audiovisuals seran els que considerem més adaptats al nivell curricular i més propers als interessos de l'alumnat. Aquests materials seran tant de reforç com d'ampliació.

A l'alumnat d'altres capacitats se'ls facilitarà material addicional i treballs extres per a motivar-los, per a què ampliïn continguts, etc.

Mesures extraordinàries. Estan dirigides a l'alumnat amb necessitats educatives especials (NEE).

Realitzarem les adaptacions d'horari, continguts i material amb coordinació amb el Departament d'Orientació.

Per a l'alumnat amb NEE elaborarem el material que considerem adequat i ens coordinarem amb el professorat especialista.

Així que les mesures que s'aniran aplicant sempre aniran d'acord amb les orientacions que ens ofereixin el professorat especialista i les necessitats en concret

que detectem al llarg del curs, perquè es difícil a començament de curs concretar quines seran les mesures en concret per atendre la diversitat, sobretot si parlem de mesures extraordinàries.

4t d'ESO

Matèria: VALORS ÈTICS

Seqüència de continguts

PRIMERA AVALUACIÓ
BLOC 1. LA DIGNITAT DE LA PERSONA
La dignitat de la persona com a fonament de la Declaració universal dels drets humans. Repercussions ètiques de la Declaració universal dels drets humans.
BLOC 2. LA COMPRENSIÓ, EL RESPECTE I LA IGUALTAT EN LES RELACIONS INTERPERSONALS
Repercussions polítiques de la Declaració universal dels drets humans. La globalització i les repercussions ètiques i polítiques que se'n deriven. Els mitjans de comunicació de massa i la necessitat de regular-los èticament i jurídicament.
SEGONA AVALUACIÓ
BLOC 3. LA REFLEXIÓ ÈTICA
La necessitat de la reflexió ètica en el món actual. Els valors ètics i el projecte de vida. Ètiques materials i ètiques formals. Les ètiques formals. L'ètica kantiana i les ètiques del discurs.
BLOC 4. LA JUSTÍCIA I LA POLÍTICA
Democràcia i justícia. Democràcia i drets humans. Democràcia i participació ciutadana. Democràcia: drets i deures.
TERCERA AVALUACIÓ
BLOC 5. ELS VALORS ÈTICS, EL DRET, LA DECLARACIÓ UNIVERSAL DELS DRETS HUMANS I ALTRES TRACTATS INTERNACIONALS SOBRE DRETS HUMANS
Les lleis: necessitat i fonamentació ètica. La teoria de la justícia de Rawls. Els drets humans: principals reptes en el món actual. El dret a la vida. El dret a la pau.

BLOC 6. ELS VALORS ÈTICS EN RELACIÓ AMB LA CIÈNCIA I LA TECNOLOGIA

Implicacions ètiques de la recerca científica i tecnològica.

L'ètica deontològica i la fonamentació d'aquesta en els diferents àmbits professionals.

A partir d'aquests blocs de continguts, s'ha seleccionat un llistat de temàtiques, diferenciant-los un poc entre un curs i un altre per tal que el treball de l'assignatura no resulti repetitiu. Així, a cada nivell de Valors ètics es treballaran entre 3 i 9 de les propostes de temes que es troben al llistat, deixant a criteri de cada professor o professora si es volen treballar pocs continguts amb més profunditat o bé més continguts però de forma més superficial. Aquest és el llistat per a 4t d'ESO:

4 ESO

1. Conceptes de moral i ètica
2. Els valors morals
3. Drets humans III
4. L'eutanàsia
5. La violència de gènere
6. Els ideals de vida i les teories ètiques
7. El concepte de llibertat
8. La justícia i el seu funcionament
9. Els prejudicis
10. Autonomia i heteronomia moral
11. L'ètica i el dret. La vida política
12. Els dilemes morals
13. La bioètica
14. Jo i el món: individu i societat III
15. L'aventura de ser persona

A partir d'aquests continguts, siguin quins siguin els que es treballin amb cada grup, es prioritzaran, en qualsevol cas, els aprenentatges més competencials per damunt dels més conceptuals, així doncs, mirarem de desenvolupar de manera especial la competència lingüística, la d'aprendre a aprendre, així com també la competència digital.

També prioritzarem aquells aprenentatges que estiguin més directament lligats amb els objectius general de l'etapa, en concret amb els següents:

a) Assumir responsablement els seus deures, conèixer i exercir els seus drets amb respecte cap als altres, practicar la tolerància, la cooperació i la solidaritat entre les persones i els grups, exercitar-se en el diàleg garantint els drets humans i la igualtat de tracte i d'oportunitats entre dones i homes, com a valors comuns d'una societat plural, i preparar-se per a l'exercici de la ciutadania democràtica.

- b) Desenvolupar i consolidar hàbits de disciplina, estudi i feina individual i en equip com a condició necessària per a una realització eficaç de les tasques de l'aprenentatge i com a mitjà de desenvolupament personal.
- c) Valorar i respectar la diferència de sexes i la igualtat de drets i oportunitats entre aquests. Rebutjar la discriminació de les persones per raó de sexe o per qualsevol altra condició o circumstància personal o social. Rebutjar els estereotips que suposin discriminació entre homes i dones, així com qualsevol manifestació de violència contra la dona.
- d) Enfortir les seves capacitats afectives en tots els àmbits de la personalitat i en les seves relacions amb els altres, així com rebutjar la violència, els prejudicis de qualsevol tipus, els comportaments sexistes i resoldre pacíficament els conflictes.
- g) Desenvolupar l'esperit creatiu i emprenedor i, a la vegada, desenvolupar actituds de confiança en un mateix, de participació, de sentit crític, d'iniciativa personal i la capacitat d'aprendre a aprendre, planificar, prendre decisions i assumir responsabilitats.
- h) Comprendre i expressar amb correcció, oralment i per escrit, en llengua catalana i en llengua castellana, textos i missatges complexos, i iniciar-se en el coneixement, la lectura i l'estudi de les seves literatures.
- k) Valorar la diversitat de cultures i societats, i desenvolupar actituds de respecte envers la seva llengua, les seves tradicions, els seus costums i el seu patrimoni artístic i cultural.

Mètodes pedagògics

S'intentarà sempre seguir el mètode socràtic de preguntar i dialogar constantment, fent intervenir els alumnes a la classe. Tots els temes partiran dels coneixements previs dels alumnes i s'intentarà que l'aprenentatge sigui significatiu per a ells.

El professorat intentarà, a través dels diferents exercicis plantejats a les unitats, aconseguir la reflexió i comprensió de l'alumnat, així com també introduir-los en l'argumentació filosòfica, aplicada al terreny de la moral. Al mateix temps es fomentarà l'investigació per part de l'alumnat en els diferents temes.

Si la temporització dels continguts ho permet, es pot introduir el visionat de pel·lícules i documentals, amb els quals es pretén aproximar els temes ètics a àmbits més propers a l'alumnat, a la vegada que fomentar la interpretació de significats a través del llenguatge audiovisual.

Així mateix, també s'introduiran algunes activitats que s'hagin de fer en petit grup, utilitzant les eines de compartició de google drive, per tal que desenvolupin les habilitats de treballar en equip i cooperativament, habilitats cada vegada més necessàries en la nostra societat.

Distribució espai-temps

La gestió del temps dins els límits establerts normativament són realment petits. S'intentarà evitar, però, la repetició de les mateixes activitats seguides per afavorir la

motivació contínua cap a l'assignatura. Així, s'alternarà entre les explicacions del professor, les activitats o exercicis fets a classe, el visionat d'audiovisuals, pel·lícules i els debats de temes ètics.

L'espai de l'aula podrà ser modificat en funció del tipus de procés d'aprenentatge que es cerqui. Per defecte les aules estan distribuïdes en files orientades cap a les pissarres i el professor. Quan es faci treball cooperatiu es mourà el mobiliari per agrupar els equips. Quan es faci debat es col·locaran els pupitres en forma de U o en cercle per a què es vegin tots les cares i facilitar sentir a tothom per igual.

Cal destacar que només tenim una hora setmanal destinada a l'impartició d'aquesta assignatura la qual cosa és insuficient per aprofundir en els blocs plantejats.

Continguts, criteris d'avaluació i estàndards d'aprenentatge

Els criteris d'avaluació i estàndards d'aprenentatge avaluable per a 4t d'ESO són els que figuren en el currículum oficial, d'entre els quals es trobaran ressaltats aquells que hem considerat essencials i prioritaris, pel fet de tenir més relació amb els aprenentatges competencials i amb els objectius generals de l'etapa:

BLOC 1. LA DIGNITAT DE LA PERSONA
<i>Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable</i>
<p>1. Interpretar i valorar la importància de la dignitat de la persona com el valor del qual parteix i en el qual es fonamenta la Declaració universal dels drets humans i destacar els atributs inherents a la naturalesa humana i els drets inalienables i universals que se'n deriven com el punt de partida sobre el qual han de girar els valors ètics en les relacions humanes a nivell personal, social, estatal i universal.</p> <p><i>1.1. Identifica en la dignitat de l'ésser humà com a persona i en els atributs inherents a la seva naturalesa l'origen dels drets inalienables i universals que estableix la Declaració universal dels drets humans.</i></p> <p><i>1.2. Identifica, en la Declaració universal dels drets humans, els atributs essencials de l'ésser humà: la raó, la consciència i la llibertat.</i></p> <p><i>1.3. Relaciona de forma adequada els termes i les expressions següents, utilitzats en la Declaració universal dels drets humans: dignitat de la persona, fraternitat, llibertat humana, tracte digne, judici just, tracte inhumà o degradant, detingut arbitràriament, presumpció d'innocència, discriminació, violació de drets, etc.</i></p>
BLOC 2. LA COMPRESIÓ, EL RESPECTE I LA IGUALTAT EN LES RELACIONS INTERPERSONALS
<i>Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable</i>

1. Explicar, basant-se en la Declaració universal dels drets humans, els principis que han de regir les relacions entre els ciutadans i l'Estat, amb la finalitat d'afavorir que es compleixin en la societat en la qual viuen.

1.1. Comenta, segons el que estableix la Declaració universal dels drets humans en els articles 12-17, els drets de l'individu en les relacions entre els ciutadans i l'Estat que aquest ha de respectar i fomentar.

1.2. Explica els límits de l'Estat que estableix la Declaració universal dels drets humans en els articles 18-21 en determinar les llibertats dels ciutadans que l'Estat ha de protegir i respectar.

1.3. Elabora una presentació en suport informàtic i audiovisual per il·lustrar els continguts més destacats que s'han tractat en el tema i exposar les seves conclusions de forma argumentada.

2. Explicar en què consisteix la socialització global i com es relaciona amb els mitjans de comunicació de massa, valorar-ne els efectes en la vida i en el desenvolupament moral de les persones i de la societat i reflexionar sobre el paper que han de tenir l'ètica i l'Estat en relació amb aquest tema.

2.1. Descriu i avalua el procés de socialització global, mitjançant el qual s'interioritzen valors, normes, costums, etc.

2.2. Assenyala els perills que suposa el fenomen de la socialització global si es desenvolupa al marge dels valors ètics universals, i debat sobre la necessitat d'establir límits ètics i jurídics en aquest tema.

2.3. Raona sobre l'impacte que tenen els mitjans de comunicació de massa en la vida moral de les persones i de la societat i expressa les seves opinions amb rigor intel·lectual.

2.4. Valora la necessitat de regular èticament i jurídicament l'ús de mitjans de comunicació de massa, respectant el dret a la informació i a la llibertat d'expressió dels ciutadans.

BLOC 3. LA REFLEXIÓ ÈTICA

criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Reconèixer que, en el món actual, en què tenen lloc canvis ràpids de gran abast, és fonamental una regulació ètica a causa de la magnitud dels perills als quals s'enfronta l'ésser humà, la qual s'ha d'actualitzar i ampliar als nous camps d'acció de la persona, amb la finalitat de garantir que es compleixen els drets humans.

1.1. Justifica racionalment i valora la importància de la reflexió ètica al segle XXI com a instrument de protecció dels drets humans davant el perill que poden representar els posseïdors de grans interessos polítics i econòmics i grups violents, que tenen accés a armament de gran abast científic i tecnològic i que són capaços de posar en risc els drets fonamentals de la persona.

1.2. Assenyala alguns dels nous camps als quals s'aplica l'ètica, com el professional, la bioètica, el medi ambient, l'economia, l'empresa, la ciència i la tecnologia, entre altres.

2. Comprendre i valorar la importància que tenen per a l'ésser humà del segle XXI les circumstàncies que l'envolten i destacar els límits que li imposen i les

oportunitats que li ofereixen a l'hora d'elaborar el seu projecte de vida, d'acord amb els valors ètics que lliurement tria i que donen sentit a la seva existència.

2.1. *Describeix i avalua les circumstàncies que actualment l'envolten i identifica les limitacions i les oportunitats que se li plantegen des de les perspectives socials, laborals, educatives, econòmiques, familiars, afectives, etc., a fi de dissenyar, a partir d'aquestes, el seu projecte de vida personal i determinar lliurement els valors ètics que han de guiar-lo.*

3. Distingir els principals valors ètics en els quals es fonamenten les ètiques formals, establir la relació que mantenen amb l'ètica kantiana i assenyalar la importància que Kant atribueix a l'autonomia de la persona com a valor ètic fonamental.

3.1. *Defineix els elements distintius de les ètiques formals i els compara amb els relatius a les ètiques materials.*

3.2. *Explica les característiques de l'ètica kantiana —formal, universal i racional—, així com la importància de la seva aportació a l'ètica universal.*

3.3. *Valora, en l'ètica kantiana, que es fonamenti en l'autonomia de la persona com a valor ètic essencial i que es manifesti en l'imperatiu categòric i les seves formulacions.*

4. Identificar l'ètica del discurs de Habermas i Apel com una ètica formal que destaca el valor del diàleg i el consens en la comunitat com a procediment per trobar normes ètiques justes.

4.1. *Identifica l'ètica del discurs com una ètica formal, descriu en què consisteix l'imperatiu categòric que formula i assenyala les similituds i diferències amb l'imperatiu de l'ètica de Kant.*

4.2. *Utilitza la seva iniciativa personal i emprenedora per elaborar una presentació en suport informàtic sobre les ètiques formals, n'extreu conclusions fonamentades i les exposa.*

BLOC 4. LA JUSTÍCIA I LA POLÍTICA

criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. *Concebre la democràcia no tan sols com una forma de govern, sinó com un estil de vida ciutadana en què els ciutadans són conscients del seu deure com a elements actius de la vida política i col·laboren en la defensa i la difusió dels drets humans tant en la vida personal com en la social.*

1.1. *Comprèn la importància que té per a la democràcia i la justícia que els ciutadans coneguin i compleixin els seus deures, entre els quals la defensa dels valors ètics i cívics, la cura i la conservació de tots els béns i serveis públics, la participació en l'elecció dels representants polítics, el respecte i la tolerància a la pluralitat d'idees i de creences i el compliment de les lleis i les sentències dels tribunals de justícia, així com el pagament dels impostos establerts, entre altres.*

2. Reflexionar sobre el deure que tenen els ciutadans i els estats de promoure l'ensenyament i la difusió dels valors ètics com a instruments indispensables per defensar la dignitat i els drets humans davant el perill que el fenomen de la globalització pot representar per a la destrucció del planeta i la deshumanització de la persona.

2.1. Raona i elabora conclusions, en grup, sobre el fet que, si no s'estableix una regulació ètica i política, el fenomen de la globalització pot tenir per a l'ésser humà unes terribles conseqüències, com ara l'egoisme, la desigualtat, la interdependència, la internacionalització dels conflictes armats i la imposició de models culturals determinats per interessos econòmics que promouen el consumisme i la pèrdua de llibertat humana, entre altres.

2.2. Comenta el deure ètic i polític que tenen tots els estats, davant els riscos de la globalització, de prendre mesures de protecció dels drets humans, especialment l'obligació de fomentar l'ensenyament dels valors ètics, la vigència d'aquests i la necessitat de respectar-los a tot el món, com el deure de contribuir a la construcció d'una societat justa i solidària fomentant la tolerància, el respecte als drets dels altres, l'honestedat, la lleialtat, el pacifisme, la prudència, la mútua comprensió mitjançant el diàleg, i la defensa i la protecció de la naturalesa, entre altres.

BLOC 5. ELS VALORS ÈTICS, EL DRET, LA DECLARACIÓ UNIVERSAL DELS DRETS HUMANS I ALTRES TRACTATS INTERNACIONALS SOBRE DRETS HUMANS

criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Apreciar la necessitat de les lleis jurídiques a l'Estat per garantir el respecte als drets humans i raonar sobre alguns dilemes morals en els quals es produeix un conflicte entre els deures ètics, relatius a la consciència de la persona, i els deures cívics que imposen les lleis jurídiques.

1.1. Explica la finalitat i les característiques de les lleis jurídiques dins l'Estat i la justificació ètica d'aquestes per fonamentar-ne la legitimitat i l'obediència.

1.2. Debat sobre la solució de problemes en els quals hi ha un conflicte entre els valors i els principis ètics de l'individu i els de l'ordre civil i exposa solucions raonades en casos com els de desobediència civil i objecció de consciència.

2. Raonar sobre la teoria de Rawls basada en la justícia com a equitat i com a fonament ètic del dret i emetre un judici crític sobre aquesta teoria.

2.1. Cerca informació a Internet amb la finalitat de definir i relacionar els principals conceptes emprats a la teoria de Rawls, com la posició original i el vel d'ignorància, el criteri d'imparcialitat i la funció dels dos principis de justícia que proposa.

2.2. Emet un judici crític sobre la teoria de Rawls i exposa la conclusió argumentada que n'extreu.

3. Valorar la Declaració universal dels drets humans com a conjunt d'ideals irrenunciables, tenir presents els problemes i les deficiències existents a l'hora d'aplicar-los, especialment en l'àmbit econòmic i en el social, i indicar la importància de les institucions i els voluntaris que fan feina per a la defensa dels drets humans.

3.1. Justifica racionalment la importància dels drets humans com a ideals que han d'assolir les societats i els estats i reconeix els reptes que encara han de superar.

3.2. Assenyala alguna de les deficiències existents en l'exercici dels drets econòmics i socials, com la pobresa, la falta d'accés a l'educació, a la salut, a l'ocupació, a l'habitatge, etc.

3.3. Elabora una presentació, en suport informàtic i audiovisual, sobre algunes institucions i voluntaris que, a tot el món, fan feina per a la defensa i el respecte dels drets humans, com l'ONU i els organismes que en depenen —la FAO, l'Organisme Internacional de l'Energia Atòmica (OIEA), l'Organització Mundial de la Salut (OMS) i l'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura (UNESCO), entre altres— i ONG com Greenpeace, UNICEF, la Creu Roja i la Mitja Lluna Roja, així com el Tribunal Internacional de Justícia i el Tribunal de Justícia de la Unió Europea, entre altres.

4. Entendre la seguretat i la pau com un dret reconegut en la Declaració universal dels drets humans (art. 3) i com un compromís dels espanyols en l'àmbit nacional i en l'internacional (Constitució espanyola, preàmbul), i identificar i avaluar el perill de les noves amenaces que han sorgit darrerament que les poden afectar.

4.1. Raona, en petits grups, sobre la seguretat i la pau com un dret fonamental de les persones, en valora la importància per a l'exercici del dret a la vida i a la llibertat (art. 3 de la Declaració universal dels drets humans), n'extreu conclusions i les exposa.

4.2. Pren consciència del compromís dels espanyols amb la pau com una aspiració col·lectiva i internacional, reconeguda en la Constitució espanyola, rebutja la violació dels drets humans i mostra solidaritat amb les víctimes de la violència.

4.3. Elabora una presentació, en suport audiovisual, sobre algunes de les noves amenaces per a la pau i la seguretat en el món actual, com el terrorisme, els desastres mediambientals, les catàstrofes naturals, les màfies internacionals, les pandèmies, els atacs cibernètics i el tràfic d'armes de destrucció massiva, de persones i d'òrgans, entre altres.

5. Conèixer la missió atribuïda, en la Constitució espanyola, a les forces armades i la relació d'aquestes amb els compromisos que Espanya té amb els organismes internacionals a favor de la seguretat i la pau, i reflexionar sobre la importància del dret internacional per regular i limitar l'ús i l'aplicació de la força i el poder.

5.1. Coneix, analitza i assumeix, com a ciutadà, els compromisos internacionals d'Espanya com a membre d'organismes internacionals —ONU, OTAN, UE, etc.— per defensar la pau i protegir els drets humans,

5.2. Explica la importància de la missió de les forces armades (art. 15 de la Llei de defensa nacional) en matèria de defensa i seguretat nacional, de defensa dels drets humans i de promoció de la pau, i la contribució que fan en situacions d'emergència i ajuda humanitària, tant nacionals com internacionals.

5.3. Analitza les conseqüències dels conflictes armats internacionals i valora la importància de les organitzacions internacionals que promouen i vigilen el compliment d'un dret internacional, fonamentat en la Declaració universal dels drets humans.

BLOC 6. ELS VALORS ÈTICS EN RELACIÓ AMB LA CIÈNCIA I LA TECNOLOGIA

criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables

1. Identificar criteris que permetin avaluar, de forma crítica i reflexiva, els projectes científics i tecnològics, amb la finalitat de valorar si són idonis pel que fa al respecte dels drets i valors ètics de la humanitat.

1.1. Utilitza informació de forma selectiva a fi de trobar alguns criteris per valorar la viabilitat de projectes científics i tecnològics, tenint en compte la idoneïtat ètica dels objectius que pretenen i avaluant els riscos i les conseqüències personals, socials i mediambientals que pugui comportar el fet d'aplicar-los.

2. Valorar la necessitat que els científics, els tecnòlegs i altres professionals compleixin una ètica deontològica.

2.1. Comprèn i explica la necessitat de donar suport a la creació i l'ús de mètodes de control i a l'aplicació d'una ètica deontològica per als científics i tecnòlegs i, en general, per a totes les professions, a fi de fomentar l'aplicació dels valors ètics en el món laboral, financer i empresarial.

Estratègies i procediments d'avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge

No hi ha llibre de text a Valors ètics. La via de comunicació i el lloc on es compartiran els materials serà el Classroom de l'assignatura.

Cada alumne ha de recollir totes les tasques, activitats, fitxes, apunts de classe, etc., en una funda o quadern.

El professor controlarà periòdicament la feina de cada alumne, revisant el quadern i les activitats encarregades.

A cada avaluació es tindrà en compte si ha progressat respecte de l'avaluació anterior.

Es farà una avaluació inicial a mitjan primer trimestre per determinar el rendiment i el nivell competencial de l'alumnat i així poder informar les famílies en cas d'un baix rendiment així com també poder prendre les mesures pedagògiques necessàries per assegurar un procés d'aprenentatge satisfactori.

Es preveu incloure durant el procés d'avaluació algun element d'autoavaluació o de coavaluació per tal que l'alumnat prengui més consciència del seu propi procés d'aprenentatge, el qual serà registrat mitjançant rúbriques d'avaluació.

Criteris de qualificació

La realització de les tasques i del quadern és un requisit indispensable per aprovar l'avaluació; si no és lliuren el quadern o les feines avaluables no es podrà aprovar l'assignatura.

El resultat de les tasques avaluables (inclòs el quadern), valdrà fins un 60% de la nota. La participació, la feina i l'actitud a classe es valorarà fins un altre 40%.

Es podran realitzar controls en funció del criteri del professor/a i i es comptabilitzaran com les altres tasques.

Procediments de suport i recuperació

Si es suspèn la 1a avaluació s'haurà de recuperar durant la 2a segons les indicacions del professorat.

Si es suspenen la 1a i la 2a avaluació l'alumne haurà de realitzar una prova o unes tasques extraordinàries que el professor indicarà.

L'alumnat que no pugui seguir adequadament les classes podrà realitzar activitats complementàries que el professor lliurarà.

Per aquell alumnat que no ha assolit bé tots els objectius, el professorat mirarà de preparar unes tasques de recuperació de les avaluacions pendents, les quals s'hauran de lliurar la tercera setmana del mes de juny.

Pendents

L'alumnat que tengui pendent Valors ètics d'un curs anterior i aprovi les dues primeres avaluacions del curs actual, automàticament els quedarà recuperada la del curs anterior. Si no s'aproven les dues primeres avaluacions del curs actual, hauran de lliurar un dossier de tasques sobre els continguts del curs anterior en la data estipulada en el pla de pendents del curs acadèmic que estigui cursant.

Concreció abandonament de l'assignatura

Es considerarà que un alumne ha abandonat l'assignatura quan concorrin 2 o més dels següents casos:

- L'absència injustificada del 15% de les classes o més durant el curs. Si durant el trimestre ja es detecta un elevat absentisme es comunicarà al tutor/a i a Prefectura d'estudis.
- La no presentació de les tasques avaluables o quadern a 2 o més avaluacions.
- Encara que presentin les tasques avaluables o quadern, la comprovació que no l'ha realitzat ell mateix o ha copiat part de les tasques avaluables.

- La no participació a classe: actitud totalment passiva (no escoltar, no fer les tasques o no dur o recollir el material)
- No mostrar interès pels plans de recuperació o les activitats de reforç proposades pel professorat de l'assignatura.

Materials i recursos didàctics

L'alumnat únicament ha de tenir un quadern o un cartipàs per a la matèria, la resta de material necessari serà aportat pel centre. S'utilitzarà el Classroom com a plataforma de referència on s'hi trobarà el material de classe i les tasques que s'hagin de lliurar.

Es projectaran pel·lícules, documentals o vídeos per a la seva anàlisi i discussió.

Es realitzaran algunes activitats o treballs utilitzant els chromebooks dels quals disposa el centre.

El professorat repartirà fotocòpies dels articles de premsa, fragments de textos, pàgines de llibre que es treballaran a classe o a casa.

Es podran emprar recursos audiovisuals com a suport dels temes tractats, concretament pel·lícules i documentals.

Activitats d'ampliació i reforç

Per als alumnes que no segueixin satisfactòriament el curs se'ls proporcionarà material addicional per reforçar els temes o apartats no superats.

Per als alumnes que vulguin ampliar més se'ls proporcionarà material o se'ls hi recomanaran lectures complementàries que vagin més enllà dels objectius del curs.

Activitats complementàries i extraescolars

Està prevista la realització dels següents tallers i activitats:

Nivell	Activitats	Dates	Observacions
4t ESO	Miniolimpíades de Filosofia, organitzades per la Facultat de Filosofia de la UIB.	Febrer	Encara no ha sortit la convocatòria però es sol realitzar dins el mes de febrer. Es seleccionen 5 persones, com a màxim.

Mesures d'atenció a la diversitat i adaptacions curriculars

El departament d'orientació ha donat unes indicacions de com adaptar les classes a diferents alumnes amb una problemàtica determinada. Es tindran en compte les especificacions donades a l'hora de qualificar l'alumnat. Fonamentalment, donat el fet que en un principi no hi haurà exàmens, si és necessari se'ls adaptaran els percentatges: de 60%-40% establert inicialment de forma genèrica, els quals s'ajustaran a les seves característiques.

La diversitat autèntica i real de l'alumnat pel que fa a nivells de competència curricular, ritmes d'aprenentatge, interessos, motivacions, etc. requereix adoptar una sèrie de mesures ordinàries i extraordinàries amb la finalitat d'atendre al màxim totes les necessitats.

Aquestes actuacions estaran sempre tutelades pel Departament d'Orientació del centre.

Mesures ordinàries. Estan dirigides a atendre la variada heterogeneïtat dels grups, l'alumnat amb dificultats de comprensió, els ritmes lents d'aprenentatge o els ritmes molt avançats, etc.

En primer lloc situarem, a partir de l'avaluació inicial, el nivell de coneixements i competències de cada alumne i començarem a detectar possibles necessitats de suport.

Es posarà principal atenció a que l'alumnat pugui manifestar els seus interessos pel que fa als temes a donar. L'ús de diferents recursos afavorirà que pugui desenvolupar diferents competències (orals, escrites, etc.). Els alumnes faran activitats com redaccions, tests, recerca d'informació, etc. per desenvolupar la seva personalitat. D'aquesta manera pensam atendre a la diversitat d'interessos i necessitats, tant a nivell de grup com individual.

Els materials escrits i audiovisuals seran els que considerem més adaptats al nivell curricular i més propers als interessos de l'alumnat. Aquests materials seran tant de reforç com d'ampliació.

Mesures extraordinàries. Estan dirigides a l'alumnat amb necessitats educatives especials (NEE).

Realitzarem les adaptacions d'horari, continguts i material amb coordinació amb el Departament d'Orientació.

Per a l'alumnat amb NEE elaborarem el material que considerem adequat i ens coordinarem amb el professorat especialista.

Així que les mesures que s'aniran aplicant sempre aniran d'acord amb les orientacions que ens ofereixin el professorat especialista i les necessitats en concret que detectem al llarg del curs, perquè es difícil a començament de curs concretar

quines seran les mesures en concret per atendre la diversitat, sobretot si parlem de mesures extraordinàries.

CRITERIS PER A LA REALITZACIÓ D'ADAPTACIONS CURRICULARS

A nivell individual, els criteris que seguirem per a realitzar les adaptacions curriculars són:

- Interès per millorar com a persona
- Saber valorar quines coses estan ben fetes i quines mal fetes.
- Interès en ser una persona responsable.
- Poder comprendre que s'han d'acceptar les opinions dels altres perquè no tothom pensa de la mateixa manera.
- Valorar la importància i utilitat de saber escoltar i dialogar.
- Pensar autònomament, és a dir, tenir opinions pròpies i saber defensar-les.
- Realitzar les tasques que es demanen.
- Participar en activitats de grup.

Els criteris d'avaluació de les adaptacions curriculars són:

- Identificar i jutjar moralment comportaments i situacions de la vida real que signifiquin un atemptat als valors democràtics i ciutadans.
- Conèixer i utilitzar, amb propietat, els conceptes morals bàsics (bé i mal, just i injust, legal i il·legal) i aplicar-los a fets quotidians.
- Comprendre algunes qüestions problemàtiques del món actual.
- Saber expressar en llenguatge entenedor les seves preocupacions.
- Comprendre i adoptar unes mínimes normes de convivència amb els seus companys i companyes.
- Entendre les necessitats de les normes i el seu compliment.
- Aprendre a valorar la importància de l'esforç i la dedicació si es vol aconseguir alguna cosa.

PROGRAMACIÓ DE 4t d'ESO

Matèria: FILOSOFIA

Adequació i seqüenciació dels objectius específics:

1. Reconèixer el caràcter propi de la filosofia i distingir-la d'altres tipus de sabers, com la ciència, la religió, l'art, etc.
2. Identificar i apreciar el sentit dels problemes filosòfics.
3. Usar i identificar correctament la terminologia bàsica de les diferents disciplines filosòfiques.
4. Comentar textos filosòfics analitzant-ne l'estructura, interpretant-ne el significat i fent-ne una reflexió crítica.
5. Desenvolupar estratègies per accedir a la informació de forma rigorosa, seleccionar-la adequadament i utilitzar-la correctament en l'elaboració de treballs de recerca o presentacions.
6. Valorar el diàleg i el debat com a mitjans per aproximar-se a la veritat i com a exercici actiu del respecte, la tolerància i la comprensió.
7. Adoptar una actitud crítica davant opinions contraposades.
8. Adquirir habilitats de comunicació i argumentació coherent de les pròpies opinions, tant de forma oral com escrita.
9. Desenvolupar actituds de solidaritat i participació en la vida comunitària i una consciència cívica, crítica i autònoma, inspirada en els drets humans i compromesa amb la construcció d'una societat democràtica, justa i equitativa i amb la defensa de la natura.

Tots els objectius seran treballats al llarg de tot el curs, exceptuant els dos primers, els quals tindran incidència especialment a la primera avaluació.

Seqüència de continguts

Bloc 1. La filosofia

Bloc 4. Pensament

Bloc 2. La identitat personal

Bloc 5. Realitat i metafísica

Bloc 3. Socialització

Bloc 6. Transformació

Començarem treballant el primer bloc de continguts, que és introductor. Però, una vegada introduïda ja l'assignatura, anirem tractant temes dels diversos blocs sense seguir l'ordre establert a la taula de continguts. Aquesta forma de procedir ve donada per la metodologia que utilitzarem (exposada al següent apartat), ja que plantejarem les qüestions filosòfiques a partir de mitjans audiovisuals i un

llibre de lectura, per la qual cosa és impossible fer-ho separatament, ja que moltes problemàtiques es presenten relacionades les unes amb les altres.

Mètodes pedagògics i distribució espai-temps

Plantejam aquesta assignatura específica de 4t d'ESO d'una forma pràctica i dinàmica. El que pretenem és que l'alumnat s'introdueixi en la pràctica de la reflexió filosòfica entorn les grans qüestions de la filosofia, i no tant en el discurs teòric envers el conceptes. Volem que comencin a filosofar, a desenvolupar un discurs crític i fonamentat, que aprenguin a argumentar les opinions i a reconèixer els arguments en les opinions alienes i també que siguin capaços de relacionar la filosofia amb la seva vida quotidiana. L'enfocament serà, doncs, fonamentalment competencial, prioritzant aquest tipus d'aprenentatges per damunt d'aquells merament conceptuals.

Així doncs, partirem d'una lectura o visionat (d'un capítol de la sèrie «Merlí», o d'un fragment de pel·lícula, o d'un documental, o d'una obra d'art o d'un capítol del llibre «El joc de pensar» o «Les preguntes de la vida»), a partir del qual -i utilitzant la metodologia del projecte «Filosofia 3-18»- els i les alumnes aniran suggerint els temes o idees que destaquen d'aquella lectura o visionat i sobre els quals els agradaria treballar amb més profunditat. És d'aquesta manera com s'aniran plantejant els continguts concrets que estudiarem a classe.

Pensem que és essencial partir dels coneixements previs dels alumnes i de les seves pròpies experiències, per tal que puguin fer de la descoberta del món de la filosofia una experiència real i integrada dins el seu dia a dia. Així, relacionant els continguts i conceptes nous amb allò que ja saben s'incrementa l'assimilació de les noves idees.

En ocasions treballarem en gran grup, com feim també a valors ètics, intentant crear un clima de debat, una mena de comunitat de recerca. En aquestes ocasions, posarem les taules o les cadires (si no necessitam escriure res) en cercle per afavorir el diàleg i l'intercanvi d'opinions. També treballarem en equip a partir de la metodologia de l'aprenentatge cooperatiu, moments en els quals l'agrupament serà en equips de 4 membres que ajuntaran les taules.

És fonamental treballar també la recerca, la selecció, l'anàlisi i l'avaluació de la informació. Farem petites feines d'investigació que hauran d'exposar davant els seus companys i companyes. També tindrem activitats d'autoavaluació, per tal que l'alumnat pugui prendre consciència de l'evolució del seu aprenentatge.

A les classes de filosofia, dedicarem poc temps a l'exposició magistral per part del professorat, ja que el que ens interessa és que siguin ells mateixos els qui descobreixin les qüestions filosòfiques, així com les seves possibles respostes. La metodologia de l'àrea és activa i fomenta sempre la participació de l'alumnat, fent

especial incidència en el desenvolupament del pensament crític.

La utilització de recursos informàtics i audiovisuals sempre és interessant i motivadora, ja que permet acostar els temes filosòfics als alumnes i fer-los més comprensibles, amb la qual cosa s'afavoreix l'aprenentatge. És per això que partirem de continguts d'aquests tipus per tal d'extreure a partir d'ells els continguts filosòfics que després treballarem.

Criteris d'avaluació i Estàndards d'aprenentatge avaluables

Els estàndards d'aprenentatge que es prioritzaran a l'hora d'avaluar seran els següents:

1. Obté informació rellevant sobre un tema concret a partir de materials adequats al seu nivell i elaborar, contrasta i utilitza de manera crítica aquesta informació.
2. Entén frases i textos breus de caràcter filosòfic i sap explicar-los correctament.
3. Comprèn el significat i la transcendència dels problemes filosòfics treballats essent capaç d'aplicar-los a situacions quotidianes.
4. Composa textos orals i escrits breus que expressen de forma clara i coherent el resultat del treball de comprensió dels temes estudiats.
5. Demostra habilitat en el maneig dels conceptes filosòfics explicats.
6. Participa activament i constructiva en sessions de discussió i diàleg, fent aportacions ordenades, i sintètiques i prestant atenció als punts de vista aliens.
7. Recull en el quadern les activitats treballades tant a l'aula com a casa.
8. Mostra interès i esforç per millorar.
9. És capaç de fonamentar les opinions en arguments.
10. Mostra una actitud respectuosa envers les opinions distintes de la pròpia.
11. Distingeix els conceptes de conèixer, opinar, argumentar, interpretar, raonar, analitzar, criticar, descobrir i crear.

12. Coneix i sap explicar la interpretació de l'ésser humà i la societat defensada per Sòcrates
13. Elabora petits assaigs en què argumenta les seves opinions de forma raonada.
14. Analitza la personalitat de diversos personatges, identifica els trets i els tipus de personalitat i reflexiona per escrit sobre aquest tema.
15. Comprèn el significat del mite de la caverna de Plató i el sap relacionar amb l'actualitat.
16. Utilitza la crítica foucaultiana al concepte de "normalitat" per posar exemples del seu dia a dia.
17. Fa una anàlisi de diverses accions intentant destriar quines parteixen de la idea de Maquiavel que el fi justifica els mitjans.
18. Escriu una breu dissertació donant la seva opinió sobre la teoria ètica d'Epicur.
19. Coneix i exposa les diferències entre les diverses escoles hel·lenístiques.
20. Analitza els emocions des del punt de vista de la teoria de Hume.

Estratègies i procediments d'avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge

A l'hora d'avaluar tots aquests estàndards es tindran en compte fonamentalment tres elements:

1. L'actitud diària de l'alumne/a a classe (que comptarà el 30% de la nota). Per a l'avaluació d'aquest apartat es considerarà:

- L'assistència a classe
- Dur sempre el quadern i tenir-lo net i ordenat
- Fer els deures i tenir les tasques al dia
- Participar activament a les activitats i els debats a l'aula i saber justificar amb arguments les opinions
- Mostrar una actitud respectuosa i educada amb el professorat i la resta de companys i companyes

2. El resultat de les tasques encomanades, entre les quals s'inclou la qualificació del quadern de classe (mitjana que representarà un 70% de la nota global).

Les tasques tindran sempre una data concreta de lliurament. Si es lliuren més tard, es pot descomptar fins un punt pel retard.

D'altra banda, proposarem a l'alumnat una sèrie d'activitats optatives per apujar la nota. Se'ls proposaran diverses activitats cada trimestre (lectures, tasques de recerca, comentaris de text, dissertacions...); algunes comptaran només com a positius per apujar la nota d'actitud, mentre que les més complexes apujaran la mitjana de les notes de les tasques o bé substituiran aquelles notes més baixes en cas que la feina optativa tengui una qualificació superior.

Així mateix, també és important deixar constància que les faltes ortogràfiques o d'expressió poden baixar fins un 10% la nota de les tasques presentades.

Procediments de suport i recuperació

Durant tot el curs, donarem diverses tasques de suport per aquell alumnat que ho requereixi, per tal de reforçar o ampliar el seu aprenentatge.

Pel que fa a la recuperació d'avaluacions suspeses, cal tenir en compte que:

- Per a poder recuperar una o més avaluacions suspeses, l'alumnat haurà de lliurar al professorat el mes de juny una sèrie de tasques relatives als continguts d'aquella o aquelles avaluacions.
- Una avaluació suspesa també es pot recuperar mitjançant l'aprofitament de les successives. Ara bé, en aquest cas, la mitjana de les tres avaluacions ha de ser igual o superior a 5.

Concreció abandonament de l'assignatura

Es considerarà que un alumne ha abandonat l'assignatura quan concorrin 2 o més dels següents casos:

- L'absència injustificada del 25% de les classes o més durant el curs. Si durant el trimestre ja es detecta un elevat absentisme es comunicarà a l'alumne i a la família a través del Bolletí de notes del Gestib, al tutor/a i a Prefectura d'estudis.
- La no presentació de les tasques avaluable o quadern a 2 o més avaluacions.
- Encara que presentin les tasques avaluable o quadern, la comprovació que no l'ha realitzat ell mateix o ha copiat part de les tasques avaluable.

- La no participació a classe: actitud totalment passiva (no escoltar, no fer les tasques o no dur o recollir el material)

Materials i recursos didàctics

No utilitzam llibre de text i per treballar els continguts de l'assignatura, partirem de quatre fonts fonamentals: el visionat d'alguns capítols de la sèrie de televisió "Merlí", la lectura d'alguns capítols del llibre *El joc de pensar* o de *Les preguntes de la vida*, el visionat de pel·lícules i documentals i, finalment, de diverses obres d'art.

A banda d'això, l'alumnat haurà de tenir un quadern per a l'assignatura. A classe, utilitzarem també retalls de premsa, de publicitat i breus textos filosòfics.

Hi haurà sessions que pel treball en equip hauran d'utilitzar els ordinadors i fer recerca d'informació a internet, així com també hauran de fer presentacions per exposar el resultat de la feina d'investigació als seus companys i companyes.

Activitats d'ampliació i reforç

Si detectam que hi ha algun o alguns alumnes amb dificultats especials d'aprenentatge farem una adaptació no significativa de les unitats didàctiques que hem d'impartir. Així doncs, ens centrarem més en qüestions pràctiques (amb problemes vinculats al dia a dia dels joves i amb consells pràctics), mentre que deixarem a un segon terme (o, fins i tot ignorarem -dependrà de les característiques específiques de l'alumnat) els apartats més complexos o filosòfics de cada unitat, relatius a qüestions més teòriques i conceptuals.

Així mateix, adaptarem la tipologia d'activitats i propostes a la idiosincràsia del grup, la qual cosa podrà implicar uns exercicis més pràctics, deixant de banda al principi la part més conceptual, procurant, però, anar incrementant progressivament al llarg del curs escolar la seva dificultat. Tenim una tipologia molt diversa d'activitats per tal de cobrir les necessitats del nostre alumnat, així com també treballam oralment a l'aula en diferents nivells de complexitat i d'abstracció per tal d'assegurar-nos que tothom pugui seguir les discussions de les sessions, tot i que no tothom hi aprofundeixi igual.

En el cas d'aquell alumnat que presenta necessitats educatives especials i, per tant, requereix d'adaptacions curriculars significatives, farem les ACI pertinents i també es faran servir continguts de caire més emocional per tal que aprenguin a ser conscients de les seves característiques, limitacions i punts forts, i puguin anar situant-se de mica en mica dins de la societat.

Pel que fa a aquell alumnat que està interessat en tasques d'ampliació, es preveuen cada trimestre una sèrie d'activitats optatives, de diferent grau de complexitat, per tal de cobrir aquesta necessitat.

De totes maneres, la metodologia que utilitzarem és molt flexible i adaptable i

preveu la diversitat real que trobam a les aules, per la qual cosa normalment no es sol fer necessari fer una adaptació curricular significativa, sinó que amb un poc de reforç educatiu solem cobrir les necessitats especials de l'alumnat.

Activitats complementàries i extraescolars

Trim	Nivell	Activitats	Dates	Observacions
2n	4 ESO	MiniOlimpiades de Filosofia	Per concretar	5 alumnes màxim a la UIB

Contribució de la matèria a l'adquisició de les competències clau

La matèria de Filosofia contribueix al desenvolupament de les competències clau següents:

Comunicació lingüística

— Pensant amb ordre i criteri i exposant les opinions pròpies amb raons, respectant les dels altres i valorant-les per enriquir la pròpia visió de la realitat.

Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia

— Coneixent les regles matemàtiques de presa de decisions democràtiques, així com els conceptes matemàtics en què es basen les diferents definicions tradicionals de justícia.

— Identificant problemes filosòfics plantejats per la ciència actual sobre l'ésser humà i la seva condició biològica i cultural i abordant-los de manera crítica.

— Relacionant les dimensions física i biològica, social i cultural dels éssers humans i emprant aquests coneixements de forma intel·ligent quan sigui necessari.

Competència digital

— Sabent cercar i usar eines informàtiques per exposar activitats i/o el propi pensament.

Aprendre a aprendre

— Adquirint estratègies que serveixin a l'individu per desenvolupar el propi pensament i l'autonomia i la iniciativa personals.

Competències socials i cíviques

— Identificant problemes filosòfics i abordant-los críticament mitjançant la definició i l'ús rigorós de conceptes, l'anàlisi d'idees, el diàleg i l'argumentació.

— Reconeixent i valorant les relacions entre política i ciutadania.

— Aconseguint l'habilitat de practicar els valors democràtics.

Consciència i expressions culturals

— Distingint les característiques que defineixen la ciència enfront del saber artístic.

Mesures d'atenció a la diversitat

El departament d'orientació ha donat unes indicacions de com adaptar les classes a diferents alumnes amb una problemàtica determinada. Es tindrà en compte les especificacions donades a l'hora de qualificar l'alumnat. Fonamentalment, donat el fet que en un principi no hi haurà exàmens, se'ls hi adaptarà els percentatges: de 80%-20% establert inicialment de forma genèrica, s'ajustarà a les seves característiques, augmentant el percentatge que avalua la participació i el treball. Es davallarà el que té a veure amb el quadern.

La diversitat autèntica i real de l'alumnat pel que fa a nivells de competència curricular, ritmes d'aprenentatge, interessos, motivacions, etc. requereix adoptar una sèrie de mesures ordinàries i extraordinàries amb la finalitat d'atendre al màxim totes les necessitats.

Aquestes actuacions estaran sempre tutelades pel Departament d'Orientació del centre.

Mesures ordinàries. Estan dirigides a atendre la variada heterogeneïtat dels grups, l'alumnat amb dificultats de comprensió, els ritmes lents d'aprenentatge o els ritmes molt avançats, etc.

En primer lloc situarem, a partir de l'avaluació inicial, el nivell de coneixements i competències de cada alumne i començarem a detectar possibles necessitats de suport.

Es posarà principal atenció a que l'alumnat pugui manifestar els seus interessos pel que fa als temes a donar. L'ús de diferents recursos afavorirà que pugui desenvolupar diferents competències (orals, escrites, etc.). Els alumnes faran activitats com redaccions, tests, recerca d'informació, etc. per desenvolupar la seva personalitat. D'aquesta manera pensam atendre a la diversitat d'interessos i necessitats, tant a nivell de grup com individual.

Els materials escrits i audiovisuals seran els que considerem més adaptats al nivell curricular i més propers als interessos de l'alumnat. Aquests materials seran tant de reforç com d'ampliació.

Mesures extraordinàries. Estan dirigides a l'alumnat amb necessitats educatives especials (NEE).

Realitzarem les adaptacions d'horari, continguts i material amb coordinació amb el Departament d'Orientació.

Per a l'alumnat amb NEE elaborarem el material que considerem adequat i ens coordinarem amb el professorat especialista.

Així que les mesures que s'aniran aplicant sempre aniran d'acord amb les orientacions que ens ofereixin el professorat especialista i les necessitats en concret que detectem al llarg del curs, perquè es difícil a començament de curs concretar quines seran les mesures en concret per atendre la diversitat, sobretot si parlem de mesures extraordinàries.

CRITERIS PER A LA REALITZACIÓ D'ADAPTACIONS CURRICULARS

A nivell individual, els criteris que seguirem per a realitzar les adaptacions curriculars són:

- Interès per millorar com a persona
- Saber valorar quines coses estan ben fetes i quines mal fetes.
- Interès en ser una persona responsable.
- Poder comprendre que s'han d'acceptar les opinions dels altres perquè no tothom pensa de la mateixa manera.
- Valorar la importància i utilitat de saber escoltar i dialogar.
- Pensar autònomament, és a dir, tenir opinions pròpies i saber defensar-les.
- Realitzar les tasques que es demanen.
- Participar en activitats de grup.

Els criteris d'avaluació de les adaptacions curriculars són:

- Identificar i jutjar moralment comportaments i situacions de la vida real que signifiquin un atemptat als valors democràtics i ciutadans.
- Conèixer i utilitzar, amb propietat, els conceptes morals bàsics (bé i mal, just i injust, legal i il·legal) i aplicar-los a fets quotidians.
- Comprendre algunes qüestions problemàtiques del món actual.
- Saber expressar en llenguatge entenedor les seves preocupacions.
- Comprendre i adoptar unes mínimes normes de convivència amb els seus companys i companyes.
- Entendre les necessitats de les normes i el seu compliment.
- Aprendre a valorar la importància de l'esforç i la dedicació si es vol aconseguir alguna cosa.

PROGRAMACIÓ DE BATXILLERAT

SEGON DE BATXILLERAT

Matèria: HISTÒRIA DE LA FILOSOFIA

Adequació i seqüenciació dels Objectius

1. Comentar textos filosòfics contextualitzant-los en el marc històric, analitzant-ne l'estructura, interpretant-ne el significat i fent-ne una reflexió crítica.
2. Conèixer els principals períodes en què es divideix la història de la filosofia i relacionar-los amb els corrents intel·lectuals més influents i els autors més destacats.
3. Explicar de forma correcta el pensament dels principals pensadors de la història de la filosofia i distingir-ne i utilitzar-ne adequadament la terminologia bàsica.
4. Descobrir els condicionants històrics i culturals de les diferents concepcions de la realitat.
5. Desenvolupar estratègies per accedir a la informació de forma rigorosa, seleccionar-la adequadament i utilitzar-la correctament en l'elaboració de treballs de recerca o presentacions.
6. Valorar el diàleg i el debat com a mitjans per aproximar-se a la veritat i com a exercici actiu del respecte, la tolerància i la comprensió.
7. Adoptar una actitud crítica davant opinions contraposades.
8. Adquirir habilitats de comunicació i argumentació coherent de les pròpies opinions, tant de forma oral com escrita.

Seqüència dels continguts

TOTES LES AVALUACIONS

BLOC 1. CONTINGUTS COMUNS

El comentari de text. El diàleg filosòfic i l'argumentació.
 Les eines d'aprenentatge i recerca de la filosofia.
 L'aplicació de les competències TIC a la història de la filosofia.

PRIMERA AVALUACIÓ

BLOC 2. LA FILOSOFIA A LA GRÈCIA ANTIGA

L'origen de la filosofia grega: els presocràtics.
 El gir antropològic: Sòcrates i els sofistes.
 Plató. L'autor i el seu context filosòfic.
 Aristòtil. L'autor i el seu context filosòfic.
 La filosofia hel·lenística.

BLOC 3. LA FILOSOFIA A L'EDAT MITJANA

Cristianisme i filosofia. Agustí d'Hipona.
 L'escolàstica medieval. Tomàs d'Aquino. Ramon Llull. L'autor i el seu context filosòfic.
 La crisi de l'escolàstica al segle XIX. El nominalisme de Guillem d'Ockham. Les relacions raó-fe.

SEGONA AVALUACIÓ

BLOC 4. LA FILOSOFIA EN LA MODERNITAT I LA IL·LUSTRACIÓ

La filosofia al Renaixement: el canvi del paradigma aristotèlic. El realisme polític de Maquiavel.
 El racionalisme. Descartes. L'autor i el seu context filosòfic.
 L'empirisme. Hume. L'autor i el seu context filosòfic.
 El liberalisme polític. Locke.
 La il·lustració francesa. Rousseau.
 L'idealisme transcendent. Kant. L'autor i el seu context filosòfic.

TERCERA AVALUACIÓ

BLOC 5. LA FILOSOFIA CONTEMPORÀNIA

Marx. L'autor i el seu context filosòfic.
 Nietzsche. L'autor i el seu context filosòfic.
 La filosofia espanyola: Ortega y Gasset. L'autor i el seu context filosòfic.
 La racionalitat dialògica de Habermas. L'autor i el seu context filosòfic.
 Habermas i la crítica de l'Escola de Frankfurt. El pensament postmodern.

D'acord amb la UIB per a la realització de la PBAU els autors que es treballaran amb textos amb més profunditat aquest curs seran:

1. Plató
2. Aristòtil
3. Descartes
4. Hume
5. Kant
6. Marx
7. Nietzsche

Per tal de potenciar els aprenentatges competencials per damunt dels merament conceptuals, farem moltes activitats en les quals hauran de treballar l'argumentació de les seves opinions amb claredat i coherència, el desenvolupament de l'esperit crític, l'anàlisi crítica de textos pertanyents als pensadors assenyalats anteriorment, la selecció i sistematització d'informació obtinguda de manera autònoma, l'ús de diverses fonts digitals d'informació, el rigor en l'ús del vocabulari específic estudiat a les diferents unitats didàctiques, la realització de treballs d'investigació i recerca sobre alguns dels corrents filosòfics estudiats així com la posterior exposició davant dels companys i companyes, entre d'altres.

A més, treballarem els autors principals que hem de preparar per a les PBAU a partir d'una selecció de fragments de les seves obres, centrant gran part del treball en les destreses del comentari de text filosòfic.

Metodologia

- Explicació de les idees claus de cada tema per part del professor.
- Les explicacions orals aniran intercalades de la lectura de textos dels autors o de fragments de llibres o dels apunts i, a continuació el professor farà preguntes sobre el significat del que s'ha llegit per tal de aclarir-ho.
- Lectura de textos significatius a classe. Els alumnes hauran de esbrinar quina és la idea fonamental del text, la relació amb el pensament de l'autor, les semblances o diferències amb les d'altres autors, etc. Després de la lectura, el professor anirà dirigint les passes a seguir per comentar el text. Es deixarà uns minuts per cada tasca i, a continuació es demanarà que els alumnes vagin responnent a cada qüestió de forma oral. També el professor proposarà textos per que els alumnes els llegeixin i comentin a ca seva.
- Després de cada tema, el professor proposarà una serie de qüestions de resposta breu per tal de que els alumnes autoavaluïn els seus coneixements i per aclarir entre tots els dubtes que puguin restar.
- Ús de Google Classroom i del site habilitat: es penjarà material de consulta, apunts de classe, textos dels autors estudiats o d'altres relacionats, obertura de fòrums de discussió, possibilitat de consultes al professor per correu electrònic, qüestionaris de resposta múltiple i d'altres tipus per l'auto avaluació dels alumnes, etc.
- Debat de qüestions filosòfiques entre tots o per grups que les hagin discutides prèviament.
- Exercicis de lectura de textos filosòfics de varies pàgines i posterior comentari a realitzar pels alumnes fora de classe.
- Activitats interactives a partir de diverses webs de Filosofia.
- Altres exercicis preparats pel professorat per tal de reforçar aquells continguts més complexes.

- Visualització de vídeos didàctics de diversos canals de Filosofia per a complementar les explicacions del professorat a l'aula, així com també d'alguns fragments de pel·lícules i documentals relacionats amb els temes treballats.

Distribució espai-temps

Com s'ha comentat a la metodologia hi haurà explicacions del professor que es dirigiran al grup gran. Després es treballarà en grups més petits per aprofundir temes, aclarir qüestions, realitzar activitats d'aprenentatge i també es realitzaran exposicions individuals per part d'un elegit del petit grup.

L'espai de l'aula es modificarà en funció del tipus de procés d'aprenentatge que es cerqui. Per defecte les aules estan distribuïdes en files orientades cap a les pissarres i el professor. Quan es faci treball cooperatiu es mourà el mobiliari per agrupar els equips. Quan es faci debat es col·locaran els pupitres en forma de U o de cercle per a què es vegin tots les cares i facilitar sentir a tothom per igual.

Criteris d'avaluació i estàndards d'aprenentatge avaluable

Els criteris d'avaluació i estàndards d'aprenentatge avaluable per a 2n de batxillerat són els que figuren en el currículum oficial, d'entre els quals es trobaran ressaltats aquells que hem considerat essencials i prioritaris, tant pel fet de tenir més relació amb els aprenentatges competencials i amb els objectius generals de l'etapa com perquè són els que es troben més lligats a les destreses que es demanen a l'alumnat a les PBAU d'Història de la Filosofia:

BLOC 1. CONTINGUTS COMUNS

1. Analitzar fragments dels textos més rellevants de la història de la filosofia i ser capaç de transferir els coneixements a altres autors o problemes.

1.1. *Comprèn el sentit global dels textos més rellevants dels autors estudiats, identifica l'ordre lògic de l'argumentació i és capaç de transferir els coneixements a altres autors o problemes i reconèixer els plantejaments que es defensen.*

1.2. *Identifica i analitza les idees, la conclusió, els conceptes o idees rellevants, l'estructura i l'ordre lògic de les idees del text.*

1.3. *Argumenta l'explicació de les idees presents en el text i les relaciona amb la filosofia de l'autor i els continguts estudiats.*

2. Argumentar amb claredat i capacitat crítica, oralment i per escrit, les pròpies opinions sobre els problemes fonamentals de la filosofia i dialogar de manera raonada amb altres posicions diferents.

2.1. *Argumenta les pròpies opinions amb claredat i coherència, tant de forma oral com per escrit.*

2.2. *Utilitza el diàleg racional per defensar les opinions pròpies, valora positivament la diversitat d'idees i, al mateix temps, es basa en els aspectes comuns.*

3. Aplicar adequadament les eines i els procediments del treball intel·lectual a

- l'aprenentatge de la filosofia, mitjançant treballs d'organització i recerca dels continguts.
- 3.1. *Sintetitza correctament la filosofia de cada autor mitjançant resums dels seus continguts fonamentals, que classifica en els nuclis temàtics presents al llarg de la història de la filosofia: realitat, coneixement, ésser humà, ètica i política.*
  - 3.2. *Elabora llistes de vocabulari de conceptes, comprèn el significat d'aquests conceptes, els aplica amb rigor i els organitza en esquemes o mapes conceptuals, taules cronològiques i altres procediments útils per comprendre la filosofia d'un autor.*
  - 3.3. *Selecciona informació de diverses fonts, bibliogràfiques i d'Internet, i reconeix les que són fiables.*
  - 3.4. *Elabora redaccions o dissertacions, treballs de recerca i projectes que impliquen un esforç creatiu i una valoració personal dels problemes filosòfics plantejats en la història de la filosofia.*
  4. *Utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació per elaborar i exposar els treballs de recerca filosòfica.*
    - 4.1. *Utilitza les eines informàtiques i del web 2.0, com ara wikis, blogs, xarxes socials, processador de textos, presentació de diapositives o recursos multimèdia, per elaborar i presentar treballs.*
    - 4.2. *Fa cerques avançades a Internet sobre els continguts de la recerca i decideix quins són els conceptes adequats.*
    - 4.3. *Col·labora en treballs col·lectius de recerca sobre els continguts estudiats emprant les TIC.*

BLOC 2. LA FILOSOFIA A LA GRÈCIA ANTIGA

1. Conèixer l'origen de la filosofia a Grècia i comprendre el primer gran sistema filosòfic, l'idealisme de Plató; analitzar la relació entre realitat i coneixement, la concepció dualista de l'ésser humà i la dimensió antropològica i política de la virtut; relacionar-ho amb la filosofia presocràtica i el gir antropològic de Sòcrates i els sofistes; valorar la seva influència en el desenvolupament de les idees i els canvis socioculturals de la Grècia antiga, i apreciar críticament el seu discurs.
  - 1.1. *Utilitza conceptes de Plató com idea, món sensible, món intel·ligible, bé, raó, doxa, episteme, universal, absolut, dualisme, reminiscència, transmigració, mimesi, methexis, virtut i justícia, entre altres, i els aplica amb rigor.*
  - 1.2. *Entén i explica amb claredat les teories fonamentals de la filosofia de Plató, tant oralment com per escrit, i analitza la relació entre realitat i coneixement, la concepció dualista de l'ésser humà i la dimensió antropològica i política de la virtut.*
  - 1.3. *Distingeix les respostes del corrent presocràtic referents a l'origen del cosmos, els conceptes fonamentals de la dialèctica de Sòcrates i el convencionalisme democràtic i el relativisme moral dels sofistes, i identifica els problemes de la filosofia antiga i els relaciona amb les solucions aportades per Plató.*
  - 1.4. *Respecta l'esforç de la filosofia de Plató per contribuir al desenvolupament de les idees i als canvis socials de la Grècia antiga, valora positivament el diàleg com a mètode filosòfic, el naixement de les utopies socials, el sentit del governant filòsof o la seva defensa de la inclusió de les dones a l'educació.*
2. Entendre el sistema teleològic d'Aristòtil, relacionar-lo amb el pensament de Plató i la física de Demòcrit i valorar la influència que exerceix en el desenvolupament de les

idees i en els canvis socioculturals de la Grècia antiga.

2.1. *Utilitza amb rigor conceptes del marc del pensament d'Aristòtil com substància, ciència, metafísica, matèria, forma, potència, acte, causa, efecte, teleologia, lloc natural, inducció, deducció, abstracció, ànima, monisme, felicitat i virtut, entre altres.*

2.2. *Comprèn i explica amb claredat les teories fonamentals de la filosofia d'Aristòtil, tant oralment com per escrit, i examina la seva concepció de la metafísica i la física, el coneixement, l'ètica eudemonista i la política i la compara amb les teories de Plató.*

2.3. *Describeix les respostes de la filosofia de Demòcrit, identifica els problemes de la filosofia antiga i els relaciona amb les solucions aportades per Aristòtil.*

2.4. *Aprecia l'esforç de la filosofia d'Aristòtil per contribuir al desenvolupament del pensament occidental i valora positivament el plantejament científic de les qüestions.*

3. Conèixer les diferents escoles ètiques sorgides a l'hel·lenisme, com l'epicureisme, l'estoïcisme i l'escepticisme, valorar el paper que exerceixen en el context sociohistòric i cultural de l'època, reconèixer la repercussió dels grans científics hel·lenístics i apreciar la gran importància de la biblioteca d'Alexandria per a occident.

3.1. *Describeix les respostes de les doctrines ètiques hel·lenístiques i identifica algunes de les grans fites de la ciència alexandrina.*

BLOC 3. LA FILOSOFIA A L'EDAT MITJANA

1. Explicar l'origen del pensament cristià i la trobada d'aquest pensament i la filosofia a través de les idees fonamentals d'Agustí d'Hipona i apreciar la seva defensa de la llibertat, la veritat i el coneixement interior o la història.

1.1. *Explica la trobada de la filosofia i la religió cristiana primigènica a través de les tesis centrals del pensament d'Agustí d'Hipona.*

2. Conèixer la síntesi de Tomàs d'Aquino, relacionar-la amb l'agustinisme, la filosofia àrab i la jueva i el nominalisme i valorar la seva influència en el desenvolupament de les idees i els canvis socioculturals de l'edat mitjana.

2.1. *Defineix conceptes de Tomàs d'Aquino com raó, fe, veritat, Déu, essència, existència, creació, immortalitat, llei natural, llei positiva i precepte, entre altres, i els aplica amb rigor.*

2.2. *Entén i explica amb claredat les teories fonamentals de Tomàs d'Aquino, tant oralment com per escrit, distingeix la relació entre fe i raó, les vies de demostració de l'existència de Déu i la llei moral i compara aquestes teories amb les de la filosofia antiga.*

2.3. *Discrimina les respostes de l'agustinisme, la filosofia àrab i la jueva i el nominalisme, identifica els problemes de la filosofia medieval i els relaciona amb les solucions aportades per Tomàs d'Aquino.*

2.4. *Valora l'esforç de la filosofia de Tomàs d'Aquino per contribuir al desenvolupament de les idees i als canvis socials de l'edat mitjana i jutja positivament la universalitat de la llei moral.*

3. Conèixer les teories centrals del pensament de Guillem d'Ockham, la reflexió crítica del qual va suposar la separació raó-fe, la independència de la filosofia i un nou impuls per a la ciència.

3.1. *Coneix les tesis centrals del nominalisme de Guillem d'Ockham i la importància que*

tenen per a l'entrada en la modernitat.

BLOC 4. LA FILOSOFIA EN LA MODERNITAT I LA IL·LUSTRACIÓ

1. Comprendre la importància del canvi del pensament occidental que s'esdevé durant el Renaixement, el qual anticipa la modernitat, valorar el nou humanisme que enalteix la dignitat humana, la recerca dels prejudicis del coneixement de Francis Bacon i les implicacions de la revolució científica, i conèixer les tesis fonamentals del realisme polític de Maquiavel.

1.1. Comprèn la importància intel·lectual del canvi del pensament científic que s'esdevé al Renaixement i descriu les respostes de la filosofia humanista sobre la naturalesa humana.

1.2. Explica les idees eticopolítiques fonamentals de Maquiavel i les compara amb els sistemes eticopolítics anteriors.

2. Entendre el racionalisme de Descartes, relacionar-lo amb la filosofia humanista i el monisme panteista de Spinoza i valorar la seva influència en el desenvolupament de les idees i els canvis socioculturals de l'edat moderna.

2.1. Identifica conceptes de Descartes com raó, certesa, mètode, dubte, hipòtesi, cogito, idea, substància i subjectivisme, entre altres, i els aplica amb rigor.

2.2. Comprèn i explica amb claredat les teories fonamentals de la filosofia de Descartes, tant oralment com per escrit, analitza el seu mètode i la relació entre coneixement i realitat a partir del cogito i el dualisme a l'ésser humà i compara aquestes teories amb les de la filosofia antiga i la medieval.

2.3. Identifica els problemes de la filosofia moderna i els relaciona amb les solucions aportades per Descartes.

2.4. Aprecia l'esforç de la filosofia de Descartes per contribuir al desenvolupament de les idees i als canvis socioculturals de l'edat moderna i valora positivament la universalitat de la raó cartesiana.

3. Conèixer l'empirisme de Hume, relacionar-lo amb el liberalisme polític de Locke i valorar la seva influència en el desenvolupament de les idees i els canvis socioculturals de l'edat mitjana.

3.1. Utilitza amb rigor conceptes de Hume com escepticisme, crítica, experiència, percepció, immanència, associació, impressions, idees, hàbit, contradicció, causa, creença, sentiment, mèrit, utilitat, felicitat, contracte social, llibertat i deure, entre altres.

3.2. Entén i explica amb claredat les teories fonamentals de la filosofia de Hume, tant oralment com per escrit, distingeix els principis i els elements del coneixement respecte a la veritat, la crítica a la causalitat i a la substància i l'emotivisme moral i compara aquestes teories amb les de la filosofia antiga i la medieval i amb el racionalisme modern.

3.3. Coneix i explica les idees centrals del liberalisme polític de Locke, identifica els problemes de la filosofia moderna i relaciona aquestes idees amb les solucions aportades per Hume.

3.4. Valora l'esforç de la filosofia de Hume per contribuir al desenvolupament de les idees i als canvis socioculturals de l'edat moderna i jutja positivament la recerca de la felicitat col·lectiva.

4. Conèixer els principals ideals dels il·lustrats francesos, aprofundir en el pensament de J. J. Rousseau i valorar la importància del seu pensament per al sorgiment de la democràcia mitjançant un ordre social conforme a la naturalesa humana.

4.1. Comprèn els ideals que varen impulsar els il·lustrats francesos i explica el sentit i la transcendència del pensament de Rousseau, la seva crítica social, la crítica a la civilització, l'estat de naturalesa, la defensa del contracte social i la voluntat general.

5. Comprendre l'idealisme crític de Kant, relacionar-lo amb el racionalisme de Descartes, l'empirisme de Hume i la filosofia il·lustrada de Rousseau i valorar la influència que exerceix en el desenvolupament de les idees i els canvis socioculturals de l'edat moderna.

5.1. Comprèn conceptes de Kant com sensibilitat, enteniment, raó, crítica, transcendental, ciència, innat, judici, a priori, a posteriori, facultat, intuïció, categoria, il·lusió transcendental, idea, llei, fenomen, noumen, voluntat, deure, imperatiu, categòric, autonomia, postulat, llibertat, dignitat, persona, pau i pacte, entre altres, i els utilitza amb rigor.

5.2. Entén i explica amb claredat les teories fonamentals de la filosofia de Kant, tant oralment com per escrit, analitza les facultats i els límits del coneixement, la llei moral i la pau perpètua i compara aquestes teories amb les de la filosofia antiga, medieval i moderna.

5.3. Descriu la teoria política de Rousseau, identifica els problemes de la filosofia moderna i la relaciona amb les solucions aportades per Kant.

5.4. Respecta i raona l'esforç de la filosofia de Kant per contribuir al desenvolupament de les idees i als canvis socioculturals de l'edat moderna i valora positivament la dignitat i la recerca de la pau entre les nacions.

BLOC 5. LA FILOSOFIA CONTEMPORÀNIA

1. Entendre el materialisme històric de Marx, relacionar-lo amb el pensament de Hegel i de Feuerbach i valorar la seva influència en el desenvolupament de les idees i els canvis socioculturals de l'edat contemporània.

1.1. Identifica conceptes de Marx com dialèctica, materialisme històric, praxi, alienació, infraestructura, superestructura, forces productives, mitjans de producció, lluita de classes, feina, plusvàlua i humanisme, entre altres, i els empra amb rigor.

1.2. Coneix i explica amb claredat les teories fonamentals de la filosofia de Marx, tant oralment com per escrit, i examina el materialisme històric, la crítica de l'idealisme, l'alienació i la ideologia i la seva visió humanista de l'individu.

1.3. Identifica els problemes de la filosofia contemporània i els relaciona amb les solucions aportades per Marx.

1.4. Valora l'esforç de la filosofia de Marx per contribuir al desenvolupament de les idees i als canvis socials de l'edat contemporània i jutja positivament la defensa de la igualtat social.

2. Comprendre el vitalisme de Nietzsche, relacionar-lo amb el pensament de Schopenhauer i valorar la seva influència en el desenvolupament de les idees i els canvis socioculturals de l'edat contemporània.

2.1. Defineix conceptes de Nietzsche com crítica, tragèdia, intuïció, metàfora, convenció, perspectiva, genealogia, transvaloració, nihilisme, superhome, voluntat de poder i etern

retorn, entre altres, i els aplica amb rigor.

2.2. *Entén i explica amb claredat les teories fonamentals de la filosofia de Nietzsche, tant oralment com per escrit, considera la crítica de la metafísica, la moral, la ciència, la veritat com a metàfora i l'afirmació del superhome com a resultat de la inversió dels valors i la voluntat de poder i compara aquestes teories amb altres teories de la filosofia antiga, medieval, moderna i contemporània.*

2.3. *Distingeix les respostes de Schopenhauer en la seva afirmació de la voluntat, identifica els problemes de la filosofia contemporània i els relaciona amb les solucions aportades per Nietzsche.*

2.4. *Aprecia l'esforç de la filosofia de Nietzsche per contribuir al desenvolupament de les idees i als canvis socials de l'edat contemporània i valora positivament la defensa de la veritat i la llibertat.*

3. Entendre el raciovitalisme d'Ortega y Gasset, relacionar aquest filòsof amb figures tant de la filosofia espanyola (Unamuno) com del pensament europeu i valorar les influències que rep i la repercussió del seu pensament en el desenvolupament de les idees i la regeneració social, cultural i política d'Espanya.

3.1. *Utilitza conceptes com objectivisme, ciència, europeïtzació, filosofia, món, circumstància, perspectiva, raó vital, raciovitalisme, vida, categoria, llibertat, idea, creença, història, raó històrica, generació, home massa i home selecte, entre altres, i els aplica amb rigor.*

3.2. *Comprèn i explica amb claredat les teories fonamentals de la filosofia i de l'anàlisi social d'Ortega y Gasset, tant oralment com per escrit, i les relaciona amb postures filosòfiques com el realisme, el racionalisme, el vitalisme o l'existencialisme, entre altres.*

3.3. *Respecta l'esforç de la filosofia d'Ortega y Gasset per contribuir al desenvolupament de les idees i als canvis socials i culturals de l'edat contemporània espanyola i valora positivament el seu compromís amb la defensa de la cultura i la democràcia.*

4. Conèixer les tesis fonamentals de la crítica de l'Escola de Frankfurt, analitzar la racionalitat dialògica de Habermas, relacionar aquest filòsof amb la filosofia crítica de l'Escola de Frankfurt i valorar la seva influència en el desenvolupament de les idees i els canvis socioculturals de l'edat contemporània.

4.1. *Identifica conceptes de Habermas com coneixement, interès, consens, veritat, enunciat, comunicació, desigualtat o món de la vida, i conceptes de la filosofia postmoderna com desconstrucció, diferència, cultura, text, art i comunicació, entre altres, i els aplica amb rigor.*

4.2. *Entén i explica amb claredat les teories de la filosofia de Habermas, tant oralment com per escrit, distingeix els interessos del coneixement i l'acció comunicativa i les teories fonamentals de la postmodernitat i analitza la desconstrucció de la modernitat, des de la multiplicitat de la societat de la comunicació i les teories fonamentals de la postmodernitat.*

4.3. *Reflexiona sobre les respostes de la filosofia crítica de l'Escola de Frankfurt i identifica els problemes de la filosofia contemporània.*

4.4. *Aprecia l'esforç de la filosofia de Habermas i del pensament postmodern per contribuir al desenvolupament de les idees i als canvis socials de l'edat contemporània i valora positivament el seu esforç en la defensa del diàleg racional i el respecte a la diferència.*

5. Conèixer les tesis més definitòries del pensament postmodern, identificar les tesis fonamentals de Vattimo, Lyotard i Baudrillard i valorar críticament la repercussió que tenen en el pensament filosòfic a partir del final del s. XX.

5.1. Coneix les tesis característiques del pensament postmodern, com la crítica de la raó il·lustrada, la idea de progrés, el pensament totalitzador, la trivialització de l'existència, el crepuscle del deure o la pèrdua del subjecte davant la cultura de masses, entre altres.

5.2. Explica les principals tesis de filòsofs postmoderns com Vattimo, Lyotard i Baudrillard i reflexiona sobre la seva vigència actual.

6. Conèixer les teories de Hannah Arendt, contextualitzades en el marc històric del segle XX.

6.1. Explica amb claredat i precisió les teories de H. Arendt, com l'origen dels totalitarismes, la condició humana i la "vita activa", la banalitat del mal o el republicanisme cívic.

6.2 Compara adequadament la teoria política de H. Arendt amb les de Plató, Aristòtil, Kant o Marx.

6.3 Realitza correctament un comentari de text sobre algún fragment de l'obra d'Arendt.

Estratègies i procediments d'avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge

Es realitzarà un examen que podrà ser tipus selectivitat o de diferent format en acabar una unitat didàctica o dues, en funció de la durada i de la proximitat de les avaluacions.

A final de cada trimestre s'han fixat uns dies per exàmens concentrats. Aprofitarem per fer el format de Selectivitat en aquestes ocasions, ja que és l'únic moment del curs en què disposam de 90 minuts per a poder realitzar la prova.

També es podrà limitar l'espai per escriure (els fulls) igual que a les PBAU.

A classe es realitzaran exercicis pràctics, de comentari de text i de comprensió per comprovar l'assoliment dels continguts de cara a les proves escrites.

Criteris de qualificació

- Exàmens tipus selectivitat o altres: 90% de la nota final.
- Valoració de la **participació i interès, ordre i netedat dels exàmens i treballs, treball a l'aula i a casa**: fins un 10%

Per qualificar els exàmens es tindran en compte els següents criteris (en consonància amb allò establert per a les PBAU):

Estructura de l'examen tipus selectivitat

La primera pregunta, de tipus pràctic, constarà de dues parts:

La **primera part** consistirà a realitzar un comentari del text proposat. Aquest comentari ha d'incloure els elements següents:

- a. Contextualització del text i/o del pensament de l'autor amb el marc històric, sociocultural i filosòfic de l'època.
- b. Identificació del tema/problema/qüestió concret de què tracta el text i de la tesi sostinguda al text.
- c. Explicació ordenada, clara i precisa de les idees fonamentals contingudes al text i de la relació entre aquestes.

La **segona part** consistirà en una valoració crítica, emprant els coneixements de la matèria que ha adquirit l'alumne, a favor o en contra del que diu l'autor del text o de l'actualitat d'algun aspecte central del text.

La segona pregunta consistirà a explicar una teoria, una expressió, un concepte o algun aspecte concret de la filosofia d'un autor del currículum.

La tercera pregunta consistirà a establir una relació o comparació entre conceptes o teories fonamentals dels autors del currículum.

A la segona i tercera pregunta l'alumnat podrà escollir una entre dues opcions.

Criteris generals d'avaluació

Els criteris generals d'avaluació són els determinats pel que estableix el currículum d'Història de la Filosofia de segon de batxillerat en el marc del Decret 82/2008, de 25 de juliol, que estableix l'estructura i el currículum del batxillerat a les Illes Balears. Els criteris específics són:

A la **primera part de la primera pregunta**, que valdrà 3.5 punts com a màxim, l'alumnat ha de demostrar que ha entès de què tracta el text i ho ha de saber explicar de manera clara i precisa, assenyalant-ne les idees principals i secundàries i determinant les relacions existents entre les unes i les altres:

1. Correcta contextualització. (1 punt)
2. Encert en la identificació del tema/problema/qüestió concreta de què tracta el text i de la tesi sostinguda al text. (0.5 punts)
3. Identificació i explicació de les idees presents al text i de la relació entre aquestes. (2 punts)

NB. A cada apartat és valorarà l'ordre, la claredat i la precisió en l'exposició.

A la **segona part de la primera pregunta**, que valdrà com a màxim 1.5 punts, l'alumnat ha de demostrar que sap argumentar la seva valoració crítica respecte dels conceptes o teories que són presents al text, o que la pot relacionar oportunament amb temes d'actualitat:

4. Donar bons arguments que donin suport a la valoració crítica.
5. Consistència, creativitat, originalitat en la resposta.

A la **segona pregunta**, amb un màxim de 2,5 punts, l'alumnat ha de demostrar que sap explicar una teoria, un concepte o una expressió amb detall, emprant el vocabulari tècnic bàsic de la qüestió.

1. Explicació detallada de la teoria, el concepte o l'expressió, emprant el vocabulari bàsic. (2 punts)
2. Ordre expositiu, claredat i precisió en l'explicació. (0,5 punts)

A la **tercera pregunta**, que es valorarà amb un màxim de 2,5 punts, l'alumnat ha de demostrar que és capaç de trobar les semblances, les diferències i les connexions entre conceptes i teories, tenint en compte que el nivell que s'assoleix a segon de batxillerat és general i no es pot pretendre una profunditat excessiva.

1. Mostrar un coneixement de les idees, els conceptes o les teories que s'han de relacionar. (1 punt)
2. Establir i explicar les relacions correctament. (1 punt)
3. Ordre expositiu, claredat i precisió en l'exposició. (0,5 punts)

Es podrà davallar fins a un 10 per cent de la qualificació per faltes d'ortografia, redacció, expressió o terminologia no apropiada, d'acord amb els criteris objectius que estableixi el coordinador del professorat corrector.

La nota de cada avaluació es calcularà amb la mitjana de tots els exàmens realitzats a l'avaluació, els quals representen un 90%, més un 10% per la participació, l'actitud i el treball a l'aula i a casa.

La nota final de la convocatòria ordinària serà obtinguda a partir de la mitjana aritmètica de tots els exàmens del curs. Si la nota no arriba a un 5 l'alumnat s'haurà de presentar a una prova de recuperació dels exàmens o avaluacions suspesos.

L'arrodoniment cap amunt o cap avall es realitzarà en funció de la participació, l'actitud, l'assistència a classe, la feina diària, etc. de l'alumne/a.

Procediment de suport i recuperació

Pendants de 1r de Batxillerat

- L'alumnat de 2n de batxillerat que tenen la filosofia pendent de primer rebran l'orientació del professor de 2n de batxillerat, el qual comunicarà la seva disposició per a resoldre qualsevol dubte, en horari prèviament acordat amb els alumnes afectats.
- El professor els indicarà els temes que han de estudiar per tal de complir els objectius mínims i aprovar la matèria.
- Els continguts seran els de la matèria de 1r de batxillerat
- Es faran dos exàmens parcials en data acordada amb els alumnes afectats. Cada parcial serà avaluat de 0 a 10 per tots els membres del departament que imparteixin primer de batxillerat i pe professor que tenguï els alumnes pendents a segon.
- Per aprovar, la mitjana dels dos exàmens ha de ser igual o superior a 5.
- Si la mitjana aritmètica dels dos parcials no arriba a 5 l'alumne quedarà suspès i haurà de recuperar a la prova extraordinària de setembre.

Prova extraordinària de juny

La prova extraordinària de juny consistirà en un examen com el de la selectivitat o prova final del batxillerat, això és:

- un comentari de text que contengui: a) contextualització de l'autor, b) tema i tesi del text, c) explicació clara i precisa de les idees principals del text, i d) valoració crítica del text (5 punts)
- una pregunta teòrica on s'haurà d'explicar una teoria d'un dels autors del currículum (2,5 punts)
- una pregunta de comparació de dues teories de dos autors diferents dels presents al currículum (2, 5 punts)

En general es demana que l'alumne demostrï que coneix el temari i que té capacitat per redactar una resposta desenvolupant ordenadament les idees i amb el vocabulari propi del filòsof.

Concreció de l'abandonament de l'assignatura

Es considerarà que un alumne ha abandonat l'assignatura quan concorrin 2 o més dels següents casos:

- L'absència injustificada del 15% de les classes o més durant el curs. Si durant el trimestre ja es detecta un elevat absentisme es comunicarà al tutor o tutora de l'alumne/a i a caporalia d'estudis.
- La no presentació als exàmens.

- Encara que presenti als exàmens, la comprovació que no els ha preparat en absolut o que els lliuri totalment en blanc.
- No mostrar interès pels plans de recuperació o les activitats de reforç proposades pel professorat de l'assignatura.
- La no participació a classe: actitud totalment passiva (no escoltar, no fer les feines, no dur el material necessari)

Materials, recursos didàctics i llibres de text

No hi ha llibre de text, el professorat aportarà el material necessari, digital o en paper.

- Apunts, presentacions i enllaços a materials penjats a Google Classroom o al site habilitat.
- Tasques avaluables de l'alumne lliurades al Google Classroom.
- Textos significatius dels autors més representatius que el professor dona en fotocòpies.
- Pissarra digital interactiva
- Portàtils a l'aula
- Es podrà fer ús del mòbil a classe per a fer una feina de recerca, si el professor dóna permís.

Activitats d'ampliació i reforç

Per als alumnes més avançats s'indicaran exercicis o activitats de diversos llibres de text, lectures complementàries, pàgines webs recomanades, etc., i podran elaborar treballs per lliurar al professor.

Per als alumnes que necessitin reforç se'ls indicaran materials, exercicis o activitats de llibres de text o de pàgines web de Filosofia per a que puguin assolir els objectius i superar els criteris d'avaluació.

Activitats complementàries i extraescolars

Està prevista la realització dels següents tallers i activitats:

2n Bat	Olimpíades de Filosofia, organitzades per la Facultat de Filosofia de la UIB,	Febrer	Encara no ha sortit la convocatòria però es sol realitzar dins el mes de febrer. Es seleccionen 5 persones, com a màxim, d'entre 1r i 2n de batxillerat.
--------	---	--------	--

Contribució de la matèria a l'adquisició de les competències clau

Comunicació lingüística

- Desenvolupant la comprensió oral i escrita de textos filosòfics
- Expressant oralment i per escrit les pròpies opinions i les d'altri

Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia

- Coneixent la importància de les matemàtiques per a la Filosofia, en autors com Pitàgores, Plató, Descartes, Spinoza, Leibniz, Kant
- Destacant les relacions entre la filosofia i la ciència a través d'autors com els presocràtics, Aristòtil, Descartes i els racionalistes, els empiristes, Kant i Newton, etc.
- Comprendent el paper historico-filosòfic que va tenir la revolució científica del Renaixement

Competència digital

- Utilitzant els portàtils a classe, elaborant presentacions per a les exposicions, cercant informació bàsica o complementària destriant les fonts fiables de les no fiables.

Aprendre a aprendre

- Utilitzant els procediments propis de la Filosofia, tals com el diàleg, el comentari de textos, l'argumentació d'opinions, etc., s'afavoreix la transferència a altres aprenentatges.

Competències socials i cíviques

- Valorant el paper de la Filosofia en la construcció del bagatge conceptual necessari per a les societats democràtiques
- Coneixent les teories que han proporcionat elements presents en la Declaració Universal dels Drets Humans

Sentit d'iniciativa

- Expressant les pròpies opinions s'assoleix més autonomia que permet tenir més iniciativa

Consciència i expressions culturals

- Coneixent la història del pensament en el conjunt de la cultura occidental es pren consciència de la interrelació de la filosofia i la cultura.

Mesures d'atenció a la diversitat i adaptacions curriculars

La diversitat autèntica i real de l'alumnat pel que fa a nivells de competència curricular, ritmes d'aprenentatge, interessos, motivacions, etc. requereix adoptar una sèrie de mesures ordinàries i extraordinàries amb la finalitat d'atendre al màxim totes les necessitats.

Aquestes actuacions estaran sempre tutelades pel Departament d'Orientació del centre.

Mesures ordinàries: Estan dirigides a atendre la variada heterogeneïtat dels grups, l'alumnat amb dificultats de comprensió, els ritmes lents d'aprenentatge o els ritmes molt avançats, etc.

Mesures extraordinàries: En el cas d'aquell alumnat que presenti necessitats especials, se'ls faran les adaptacions d'accés necessàries, partint sempre de les directrius i consells que ens doni el departament d'orientació.

SEGON DE BATXILLERAT

Matèria: PSICOLOGIA

Adequació i seqüenciació dels objectius específics:

1. Conèixer els principis bàsics de la psicologia científica i comparar les aportacions que fa amb les del coneixement ordinari dels fenòmens psicològics.
2. Distingir les dues dimensions fonamentals de la psicologia: la dimensió teòrica i la dimensió pràctica.
3. Comparar les diferents escoles psicològiques actuals i valorar la influència que exerceixen en els nous paradigmes antropològics.
4. Descobrir les implicacions de les dimensions biològica, social i cultural de l'ésser humà en el seu comportament.
5. Descriure, explicar, predir i modificar la nostra conducta a partir del coneixement dels principis bàsics de la psicologia.
6. Mantenir una actitud de tolerància i flexibilitat cap al comportament dels altres éssers humans.
7. Desenvolupar habilitats emocionals i socials per poder relacionar-se activament amb el grup des d'una posició autònoma, generosa i constructiva.
8. Adoptar una actitud crítica envers els intents de manipulació i dirigisme de determinats grups i institucions mitjançant el coneixement dels principis de la psicologia social.

Continguts

BLOC 1. LA PSICOLOGIA COM A CIÈNCIA

1. Principis bàsics de la història de la psicologia.
2. La psicologia com a ciència moderna. Objecte d'estudi i metodologia de la psicologia.
3. Característiques dels diferents corrents psicològics actuals: conductisme, cognitivisme, psicoanàlisi, psicologia humanista i Gestalt.
4. Dimensió bàsica de la psicologia teòrica i de la psicologia aplicada.

BLOC 2. FONAMENTS BIOLÒGICS DE LA CONDUCTA

1. Fonaments biològics del psiquisme.
2. El cervell humà. Anatomia i fisiologia del cervell. Evolució del cervell als animals superiors.
3. Localitzacions cerebrals.
4. Tècniques de recerca del cervell.
5. La neurona i l'impuls nerviós. Sinapsi i neurotransmissors.

6. El sistema nerviós. Estructura del sistema nerviós central i del sistema nerviós perifèric.
7. El sistema nerviós somàtic i el sistema nerviós autònom.
8. Relació entre el sistema endocrí i el sistema nerviós i el psiquisme masculí i el femení.
9. Condicionaments biològics i genètics de la conducta. Trastorns psíquics amb causes genètiques.

BLOC 3. ELS PROCESSOS COGNITIVS BÀSICS: ATENCIÓ, PERCEPCIÓ I MEMÒRIA

1. Principals teories de la percepció: associacionisme, Gestalt, cognitivisme i neuropsicologia.
2. Condicions innates i condicions adquirides de la percepció.
3. Agrupament d'estímuls. Fenòmens perceptius: constància perceptiva, percepció subliminal, il·lusions òptiques. Al·lucinacions i agnòsia.
4. Estructura i funcionament de la memòria humana.
5. Tipus de memòria: sensorial, a curt termini, a llarg termini, declarativa, procedimental, de reconeixement, semàntica i episòdica.
6. Factors del rendiment de la memòria.
7. Trastorns de la memòria i oblit.

BLOC 4. PROCESSOS COGNITIVS SUPERIORS: INTEL·LIGÈNCIA, APRENTATGE I PENSAMENT

1. Conducta apresada i conducta innata. Factors que influeixen en l'aprenentatge.
2. Teories de l'aprenentatge: condicionament clàssic (Pavlov, Watson), aprenentatge basat en assaig-error (Thorndike), condicionament instrumental (Skinner), teoria cognitiva (Piaget), Gestalt (Khöler) i aprenentatge social o vicari (Bandura).
3. Teories de la intel·ligència: teoria factorial de Spearman, teoria multifactorial de Thurstone, teories de Cattell, Vernon, Sternberg, Gardner, etc.
4. Mesurar la intel·ligència. El quocient intel·lectual segons l'escala de Stanford-Binet.
5. La teoria de Piaget sobre la intel·ligència: fases del desenvolupament de la intel·ligència i factors que el condicionen.
6. La intel·ligència emocional. Teories de Gardner i Goleman.
7. La intel·ligència artificial: possibilitats i riscos.

BLOC 5. LA CONSTRUCCIÓ DE L'ÉSSER HUMÀ. MOTIVACIÓ, PERSONALITAT I AFECTIVITAT

1. La motivació.
2. Classificació dels motius.
3. Identitat i autoestima.
4. Teories sobre la motivació: homeostàtica, de les necessitats, de l'incentiu, cognitives, psicoanalítiques i humanistes.
5. Causes de la frustració i classificació dels conflictes de Lewin.
6. La personalitat, el temperament i el caràcter.
7. Desenvolupament de la personalitat i factors que la condicionen.

8. Teories sobre la personalitat: psicoanàlisi, humanisme, tipologies, cognitivisme i conductisme.
9. Avaluació de la personalitat, proves projectives, proves no projectives i tècniques fisiològiques.
10. Consciència i inconsciència.
11. Estats d'alteració de la consciència i drogues.
12. Psicopatologies. Models d'estudi de la psicopatologia i metodologia. Factors genètics, ambientals i evolutius implicats en els trastorns psicològics.
13. Classificació dels trastorns psicològics: trastorns associats a les necessitats biològiques i les addiccions (sexuals, alimentaris, drogodependències), a les emocions (ansietat i depressió), a elements corporals (psicosomàtics, somatomorfs i dissociatius), a la personalitat (personalitat esquizoide, paranoide, limítrofa, dependent, narcisista, antisocial), al desenvolupament evolutiu (autisme, retard mental, dèficit d'atenció i hiperactivitat, de l'aprenentatge, associats a la vellesa), etc.
14. Els afectes. Classificació.
15. Emocions primàries (por, fàstic, alegria, tristesa, ira, sorpresa) i secundàries (ansietat, hostilitat, humor, felicitat, amor). Les emocions autoconscients (culpa, vergonya, orgull).
16. Condicionants hereditaris i condicionants adquirits dels afectes.
17. Teories sobre l'emoció.
18. Trastorns emocionals i problemes emocionals.
19. Afectivitat i sexualitat.

BLOC 6. PSICOLOGIA SOCIAL I DE LES ORGANITZACIONS

1. La socialització. Influència en la personalitat i la conducta. Grups, rols i estatus social en el desenvolupament de la persona.
2. Psicologia de masses. Naturalesa, característiques, situacions de vulnerabilitat i pautes de comportament preventives.
3. Estudi psicològic de les masses de Gustave Le Bon. Psicologia de masses d'Erikson.
4. Psicologia en el camp laboral i desenvolupament organitzatiu.
5. Selecció i organització de personal en l'àmbit laboral.
6. Productivitat i desenvolupament empresarial.
7. Riscs de la salut laboral.

Distribució per avaluacions

PRIMERA AVALUACIÓ	Bloc 1. La Psicologia com a ciència Bloc 2. Fonaments biològics de la conducta
SEGONA AVALUACIÓ	Bloc 3. La percepció Bloc 3. La memòria Bloc 4. La intel·ligència
TERCERA AVALUACIÓ	Bloc 5. La personalitat Bloc 5. La motivació i l'afectivitat

Per afavorir l'ensenyament competencial per damunt del conceptual, de tots els continguts seleccionats els i les alumnes faran un treball a partir d'un guió que el professorat dissenya. Aquest treball serà avaluat i es podrà refer per millorar el resultat. Els treballs han de complir uns determinats aspectes formals que els prepara per a un futur universitari.

Les pel·lícules que es veuran durant el curs són comentades oralment a l'aula i en acabar els i les alumnes també realitzen un qüestionari o treball per comprovar la comprensió del film i la relació amb la teoria treballada.

Els treballs en equip i la posterior exposició a tota la classe pretén afavorir també les competències generals d'aprendre a aprendre, digital i lingüística, a més d'altres competències més específiques de la matèria (saber fer, saber estar i saber ser).

Metodologia

Amb el visionat de pel·lícules i documentals es pretén aproximar els temes psicològics a àmbits més propers a l'alumnat, a la vegada que fomentar la interpretació de significats a través del llenguatge audiovisual.

S'utilitzarà la plataforma educativa corporativa del centre, Google classroom, per fer el quadern digital, les presentacions de les exposicions, el diari o comentari de les pel·lícules, etc.

També es dedicaran algunes sessions a fer dinàmiques de grup, de coneixement i d'autoconeixement, de gestió emocional, d'escola activa, de resolució de conflictes, etc.

Distribució espai-temps

L'espai bàsic serà l'aula de referència. Es promouran dinàmiques on no s'estigui assegut tot el temps. També s'intentarà fer més sortides al pati o al parc quan no es facin els temes teòrics.

Activitats d'ampliació i reforç

Per als alumnes que no segueixin satisfactòriament el curs se'ls proporcionarà material addicional per reforçar els temes o apartats no superats.

Per als alumnes que vulguin ampliar més se'ls proporcionarà material o se'ls hi recomanaran lectures complementàries que vagin més enllà dels objectius del curs.

Críteris d'avaluació i Estàndards d'aprenentatge avaluables

Els críteris d'avaluació i estàndards d'aprenentatge avaluables per a Psicologia són els que figuren en el currículum oficial, d'entre els quals es trobaran ressaltats aquells que hem considerat essencials i prioritaris, pel fet de tenir més relació amb els aprenentatges competencials i amb els objectius generals de l'etapa:

BLOC 1. LA PSICOLOGIA COM A CIÈNCIA
Críteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables
<p>1. Entendre i apreciar l'especificitat i la importància del coneixement psicològic com a ciència que tracta de la conducta i els processos mentals de l'individu i valorar que es tracta d'un saber i una actitud que estimulen la crítica, l'autonomia, la recerca i la innovació.</p> <p>1.1. <i>Construeix i explica el marc de referència global de la psicologia, des dels seus orígens a Grècia —en les filosofies de Plató i Aristòtil— fins al reconeixement com a saber independent de la mà de Wundt, Watson, James i Freud, i defineix les diferents accepcions del terme psicologia al llarg de l'evolució d'aquesta disciplina, des de l'etimològica 'ciència de l'ànima' a les aportades pels diferents corrents actuals: conductisme, cognitivisme, psicoanàlisi, humanisme o Gestalt.</i></p> <p>1.2. <i>Reconeix i valora les qüestions i els problemes que investiga la psicologia des dels inicis i distingeix la perspectiva d'aquesta matèria de les proporcionades per altres sabers.</i></p> <p>2. Identificar la dimensió teòrica i pràctica de la psicologia i els seus objectius, característiques, branques i tècniques de recerca i relacionar-los, com a ciència multidisciplinària, amb altres ciències la finalitat de les quals és la comprensió dels fenòmens humans, com la filosofia, la biologia, l'antropologia, l'economia, etc.</p> <p>2.1. <i>Explica i valora la importància dels objectius que caracteritzen la psicologia: descriure, explicar, predir i modificar.</i></p> <p>2.2. <i>Distingeix i relaciona les facetes teòrica i pràctica de la psicologia, identifica les diferents branques en què es desenvolupen —clínica i de la salut, de l'art, de les activitats físiquesportives, de l'educació, forense, de la intervenció social, ambiental, etc.— i investiga i valora com s'apliquen en els àmbits d'atenció a la comunitat, com família i infància, tercera edat, discapacitats, dona, joventut, minories socials i immigrants, cooperació per al desenvolupament, etc.</i></p> <p>2.3. <i>Describeix i valora la utilitat de les diferents tècniques i metodologies de recerca psicològica i explica les característiques de cadascuna, com els mètodes comprensius (introspecció, fenomenologia, hermenèutica, test, entrevista personal, dinàmica de grups, etc.) i els objectius (observació, descripció, experimentació, explicació, estudi de casos, etc.).</i></p> <p>3. Reconèixer i exposar les aportacions més importants de la psicologia, des dels inicis fins a l'actualitat, identificar els principals problemes plantejats i les solucions aportades pels diferents corrents psicològics contemporanis i fer una anàlisi crítica de textos significatius i breus de contingut psicològic, identificar-hi les problemàtiques plantejades i relacionar-les amb el que s'ha estudiat a la unitat.</p> <p>3.1. <i>Reconeix i explica la importància de les aportacions de la psicologia a la comprensió dels fenòmens humans i identifica els problemes específics dels quals</i></p>

s'ocupa i les conclusions aportades.

3.2. Utilitza la seva capacitat d'aprendre a aprendre per elaborar, emprant mitjans informàtics, els seus propis mapes conceptuals sobre les teories següents: psicoanàlisi, conductisme, teoria cognitiva, Gestalt, humanisme i psicobiologia.

3.3. Analitza i valora críticament textos sobre els problemes, les funcions i les aplicacions de la psicologia d'autors com W. Wundt, S. Freud, A. Maslow, W. James i B. F. Skinner, entre altres.

3.4. Usa la pròpia iniciativa per exposar les seves conclusions de forma argumentada mitjançant presentacions gràfiques en mitjans audiovisuals.

BLOC 2. FONAMENTS BIOLÒGICS DE LA CONDUCTA

1. Explicar, des d'un enfocament antropològic, l'evolució del cervell humà i distingir-ne les característiques específiques de les d'altres animals, amb la finalitat de valorar la importància del desenvolupament neurològic i les conseqüències que se'n deriven.

1.1. Identifica, contrasta i valora des del punt de vista anatòmic diferents tipus d'encèfals animals comparant-los amb el de l'home i emprant mitjans documentals.

1.2. Investiga, a través d'Internet, la filogènesi humana i l'evolució del cervell i explica i valora la relació directa que mantenen amb el desenvolupament de la conducta humana.

2. Analitzar i apreciar la importància de l'organització del sistema nerviós central, fonamentalment de l'encèfal humà, i distingir les diferents localitzacions i funcions que determinen la conducta dels individus.

2.1. En grup, fa una presentació, amb mitjans informàtics, sobre la morfologia neuronal i la sinapsi en què descriu el procés de transmissió sinàptica i els factors que la determinen, l'impuls nerviós i els neurotransmissors.

2.2. Investiga i explica l'organització de les àrees cerebrals i les funcions que executen i localitza aquestes àrees en un dibuix.

3. Entendre i valorar les diferents tècniques actuals de recerca sobre el cervell i l'impacte que tenen en l'avenç científic sobre l'explicació de la conducta i en la superació d'alguns trastorns i malalties mentals.

3.1. Descriu i compara les diferents tècniques científiques de recerca sobre el cervell: angiografies, electroencefalogrames (EEG), tomografies computades (TC), tomografies per emissió de positrons (PET), imatges per ressonància magnètica (IRM), intervencions directes i estudi de casos.

3.2. Analitza i valora l'impuls que aquestes tècniques de recerca cerebral han donat al coneixement del comportament humà i a la solució d'algunes patologies existents.

4. Reconèixer i comprendre algunes de les bases genètiques que determinen la conducta humana, apreciar la relació de causa i efecte que hi pot haver i destacar l'origen d'algunes malalties produïdes per alteracions genètiques.

4.1. Explica la influència dels components genètics que intervenen en la conducta i investiga i valora si aquests generen diferències entre la conducta femenina i la masculina.

4.2. Valora la importància de les alteracions genètiques, les relaciona amb les malalties que produeixen modificacions i anomalies en la conducta i les descriu emprant el vocabulari tècnic precís: mutació, trisomia, monosomia, deleció, etc.

4.3. Localitza i selecciona informació a Internet sobre diferents tipus de malalties causades per alteracions genètiques, com la síndrome de Down, la síndrome de

Turner, la síndrome del miol o la síndrome de Klinefelter, entre altres.

5. Investigar i resumir la influència del sistema endocrí sobre el cervell i els comportaments que se'n deriven, amb la finalitat de valorar la importància de la relació entre tots dos.

5.1. *Elabora, en grup, un mapa conceptual del sistema endocrí i aprecia la influència que exerceix en la conducta humana i en els trastorns d'aquesta conducta, per exemple: hipòfisi/depressió, tiroide/ansietat, paratiroide/astènia, suprarenals/deliris, pàncrees/depressió, glàndules sexuals/climateri, etc.*

5.2. *Investiga les diferències endocrines entre homes i dones i els efectes que tenen en la conducta i valora el coneixement d'aquestes diferències com un instrument que permet un millor enteniment entre les persones de diferent sexe.*

BLOC 3. ELS PROCESSOS COGNITIVUS BÀSICS: ATENCIÓ, PERCEPCIÓ I MEMÒRIA

1. Comprendre la percepció humana com un procés constructiu eminentment subjectiu i limitat, en el qual té l'origen el coneixement de la realitat, i valorar l'ésser humà com un processador d'informació.

1.1. *Distingeix i relaciona els diferents elements que intervenen en el fenomen de la percepció (estímul, sentit, sensació i llindars de percepció) i els reconeix dins les fases del procés perceptiu (excitació, transducció, transmissió i recepció).*

1.2. *Compara i valora les aportacions de les principals teories existents sobre la percepció: associacionisme, Gestalt, cognitivisme i neuropsicologia.*

1.3. *Elabora, en grup i desenvolupant la seva iniciativa personal, una presentació amb mitjans audiovisuals de les lleis gestàltiques de la percepció, en la qual valora l'aportació conceptual que fan i identifica exemples concrets de com actuen; per exemple, a través d'obres pictòriques o fotografies.*

1.4. *Cerca i selecciona informació, utilitzant pàgines web, sobre alguns tipus d'il·lusions òptiques i les diferencia dels trastorns perceptius, com les al·lucinacions i l'agnòsia.*

1.5. *Comenta i valora alguns fenòmens perceptius, com la constància perceptiva, la percepció subliminar i extrasensorial, el membre fantasma i la percepció per estimulació elèctrica del cervell —per exemple, l'ull de Dobelle—, entre altres, i exposa les seves conclusions mitjançant suports de presentació informàtics.*

2. Explicar i apreciar la rellevància que tenen les influències individuals i socials en el fenomen de la percepció i valorar-ne críticament tant els aspectes positius com els negatius.

2.1. *En grup, elabora conclusions sobre la influència dels factors individuals (motivació, actituds, interessos) i socials (cultura, hàbitat) en el fenomen de la percepció, utilitzant, per exemple, els experiments sobre prejudicis realitzats per Allport i Kramer.*

3. Conèixer i analitzar l'estructura i el funcionament de la memòria humana i els diferents tipus de memòria existents, investigar les aportacions d'algunes teories actuals amb la finalitat d'entendre l'origen i els factors que influeixen en el desenvolupament d'aquesta capacitat en l'ésser humà i emprar aquestes aportacions en el propi aprenentatge.

3.1. *Relaciona els conceptes d'atenció i concentració com a punts de partida de la memòria i distingeix els tipus d'atenció que hi ha i els tipus d'alteracions que poden patir.*

3.2. Utilitza la pròpia iniciativa personal per dissenyar i elaborar, amb mitjans informàtics, un quadre comparatiu de diferents tipus de memòria (sensorial, de curt termini i de llarg termini), analitza la correspondència que s'estableix entre aquestes i valora la utilitat que tenen en l'aprenentatge humà.

3.3. Cerca i selecciona informació, a pàgines web i llibres especialitzats, sobre les principals causes de l'oblit, com les fisiològiques o les produïdes per lesions, per repressió, per falta de processament, per context inadequat, etc., i n'extreu unes conclusions.

3.4. Analitza i valora la importància d'alguns dels efectes produïts en la memòria per desús, interferència, falta de motivació, etc., i exposa les conseqüències que tenen de forma argumentada.

3.5. Exemplifica, a través de mitjans audiovisuals, algunes distorsions o alteracions de la memòria, com l'amnèsia, la hipermnèsia, la paramnèsia i els falsos records, i desenvolupa la seva capacitat emprenedora.

BLOC 4. PROCESSOS COGNITIVS SUPERIORS: INTEL·LIGÈNCIA, APRENENTATGE I PENSAMENT

1. Explicar les principals teories sobre l'aprenentatge i identificar els factors que cadascuna d'aquestes teories considera determinants en aquest procés, amb l'objectiu d'iniciar-se en la comprensió d'aquest fenomen i les aplicacions que té en el camp social i utilitzar els coneixements que se'n deriven per millorar el propi aprenentatge.

1.1. Utilitza la iniciativa personal per confeccionar, emprant mitjans informàtics, un quadre comparatiu de les diferents teories de l'aprenentatge: condicionament clàssic (Pavlov i Watson), aprenentatge per assaig-error (Thorndike), condicionament instrumental (Skinner), teoria cognitiva (Piaget), Gestalt (Khöler) i aprenentatge social o vicari (Bandura), entre altres.

1.2. Analitza i valora els resultats de l'aplicació de les tècniques de condicionament en la publicitat mitjançant la localització d'aquestes tècniques en exemples de casos concrets, utilitzats en els mitjans de comunicació audiovisuals.

1.3. Descric i valora la importància dels factors que influeixen en l'aprenentatge, com els coneixements previs adquirits, les capacitats, la personalitat, els estils cognitius, la motivació, les actituds i els valors.

2. Comprendre els processos cognitius superiors de l'ésser humà, com la intel·ligència i el pensament, mitjançant algunes teories que n'expliquen la naturalesa i el desenvolupament, distingir els factors que hi influeixen i investigar l'eficàcia de les tècniques de mesurament utilitzades i el concepte de *quocient intel·lectual*, amb la finalitat d'entendre aquesta capacitat humana.

2.1. Elabora mapes conceptuals d'algunes de les actuals teories sobre la intel·ligència, com la teoria factorial de Spearman, la multifactorial de Thurstone i les de Cattell, Vernon, Sternberg, Gardner, etc., i valora les aportacions que han fet en l'estudi d'aquesta capacitat humana.

2.2. Empra la iniciativa personal per elaborar un esquema explicatiu de les fases del desenvolupament de la intel·ligència segons J. Piaget i valora la importància de les influències genètiques i del medi en aquest procés.

2.3. Investiga, a pàgines d'Internet, què és el quocient intel·lectual i l'escala de Stanford-Binet, que classifica els valors de la intel·ligència des de la deficiència profunda fins als superdotats, valora l'objectivitat real dels resultats que se n'obtenen

i examina críticament algunes tècniques de mesurament de la intel·ligència.

2.4. *Analitza què és el pensament i valora la validesa tant del raonament com de la creativitat a l'hora de resoldre problemes i prendre decisions.*

3. Reconèixer i valorar la importància de la intel·ligència emocional en el desenvolupament psíquic de l'individu.

3.1 *Valora la importància de les teories de Gardner i Goleman i elabora un esquema de les competències de la intel·ligència emocional i el paper que aquesta té en l'èxit personal i professional.*

4. Jutjar críticament les possibilitats i els límits de la intel·ligència artificial i reflexionar-hi, amb la finalitat d'evitar una humanització equivocada de les màquines pensants i la deshumanització de les persones.

4.1. *Avalua, en grup, el vessant positiu i el negatiu de les aplicacions de la intel·ligència artificial, així com els perills que pot representar per la capacitat que té de controlar l'ésser humà envaint la seva intimitat i llibertat.*

BLOC 5. LA CONSTRUCCIÓ DE L'ÉSSER HUMÀ. MOTIVACIÓ, PERSONALITAT I AFECTIVITAT

criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Explicar i valorar la importància de la motivació, classificar-la, relacionar-la amb altres processos cognitius, desenvolupar els diferents supòsits teòrics que l'expliquen i analitzar les deficiències i els conflictes que, a l'hora de desenvolupar-la, condueixen a la frustració.

1.1. *Utilitza i selecciona informació sobre les teories de la motivació —homeostàtica, de les necessitats, de l'incentiu, cognitives, psicoanalítiques i humanistes—, n'elabora mapes conceptuals i n'extreu conclusions.*

1.2. *Recorre a la iniciativa personal per elaborar una presentació, amb mitjans informàtics, sobre les causes de la frustració, partint de la classificació dels conflictes de Lewin, i valora les respostes alternatives a la frustració, com l'agressió, l'assoliment indirecte, l'evasió, la depressió o l'acceptació (tolerància a la frustració).*

1.3. *Argumenta, en grup, la importància de la motivació en l'àmbit laboral i educatiu i analitza la relació entre motivació i consecució d'objectius.*

2. Comprendre què és la personalitat analitzant les influències genètiques, mediambientals i culturals sobre les quals es construeix, les diverses teories que l'estudien i els factors motivacionals, afectius i cognitius necessaris perquè evolucioni adequadament en cadascuna de les fases de desenvolupament.

2.1. *Describeix les diferents teories de la personalitat, com les provinents de la psicoanàlisi, l'humanisme, les tipologies, el cognitivisme i el conductisme, estableix semblances i diferències entre aquestes i valora les aportacions de cadascuna en el coneixement de la naturalesa humana.*

2.2. *Recorre a la iniciativa personal per dissenyar una presentació, amb mitjans audiovisuals, sobre les fases del desenvolupament de la personalitat —per exemple, segons la teoria psicoanalista— i elabora conclusions sobre els canvis que es produeixen en cadascuna de les fases.*

2.3. *Analitza i valora críticament les limitacions d'alguns mètodes i estratègies per avaluar la personalitat, com les proves projectives —test de Rorschach, test d'apercepció temàtica (TAT), test de frustració de Rosenzweig, etc.—, les proves no projectives —16PF, NEO-PI-R, MMPI—, les tècniques fisiològiques —tomografies,*

per exemple—, etc.

2.4. Disserta sobre la complexa relació entre la funció de la consciència i els processos inconscients i analitza alguns fenòmens inconscients, com els somnis o la hipnosi.

2.5. Investiga, en grup, els estats alterats de consciència provocats per les drogues, valora críticament la influència que exerceixen en les alteracions de la personalitat i presenta les seves conclusions de forma argumentada.

2.6. Investiga la relació entre identitat i autoestima i valora críticament la importància del concepte d'un mateix i les repercussions que té en el nostre desenvolupament personal i vital.

3. Entendre la complexitat de definir què és un trastorn mental, reflexionar-hi i descriure alguns dels factors genètics, ambientals i evolutius que hi estan implicats, amb la finalitat de comprendre les perspectives psicopatològiques i els mètodes d'estudi que hi estan relacionats.

3.1. Descriu diferents perspectives i models d'estudi de la psicopatologia i reflexiona sobre els mètodes utilitzats en cadascun.

3.2. Empra la iniciativa personal per elaborar, en grup i amb mitjans informàtics, un quadre esquemàtic sobre les característiques d'alguns tipus de trastorns; per exemple, els associats a les necessitats biològiques i les addiccions (sexuals, alimentaris, drogodependències), a les emocions (ansietat i depressió), a elements corporals (psicosomàtics, somatomorfs i dissociatius), a la personalitat (personalitat esquizoide, paranoide, limitrofa, dependent, narcisista, antisocial), al desenvolupament evolutiu (autisme, retard mental, dèficit d'atenció i hiperactivitat, de l'aprenentatge, associats a la vellesa), etc.

4. Reconèixer i valorar els diferents tipus d'afectes, així com l'origen d'alguns trastorns emocionals, amb l'objectiu de despertar l'interès pel desenvolupament personal d'aquesta capacitat.

4.1. Explica els diferents tipus d'afectes (sentiment, emoció i passió), especifica quins determinants són hereditaris i quins apresos i analitza la relació entre emoció i cognició.

4.2. Descriu les emocions primàries (por, fàstic, alegria, tristesa, ira, sorpresa) i les secundàries (ansietat, hostilitat, humor, felicitat, amor) i les distingeix de les emocions autoconscients (culpa, vergonya, orgull).

4.3. Elabora un quadre comparatiu de les diverses teories sobre l'emoció —per exemple, com a experiència, com a comportament o com a esdeveniment fisiològic— i valora la importància de la psicoafectivitat en l'equilibri de l'individu.

4.4. Investiga, a través d'Internet, alguns trastorns emocionals (indiferència emocional, dependència afectiva, trastorn maniacodepressiu i descontrol emotiu, entre altres) i problemes emocionals (por, fòbies, ansietat, estrès, depressió, etc.), els exemplifica a través d'algun suport audiovisual i n'extreu conclusions.

5. Conèixer la importància que, en la maduració de l'individu, tenen les relacions afectives i sexuals i analitzar-ne críticament els aspectes fonamentals.

5.1. Identifica i aprecia la importància que, en el desenvolupament i la maduració de l'individu, tenen l'afectivitat i la sexualitat com a dimensions essencials de l'ésser humà i descriu els aspectes fonamentals de la psicologia de la sexualitat: fisiologia de la resposta sexual, conducta sexual, etc.

5.2. *Disserta sobre la importància del llenguatge verbal i el no verbal com a mitjans de comunicació emocional en la nostra vida quotidiana i exposa de forma clara i argumentada les seves conclusions.*

BLOC 6. PSICOLOGIA SOCIAL I DE LES ORGANITZACIONS

1. Comprendre i apreciar la dimensió social de l'ésser humà, entendre el procés de socialització com la interiorització de les normes i els valors socials i valorar la influència d'aquest procés en la personalitat i la conducta de les persones.

1.1. *Analitza i valora les diferències culturals i l'impacte d'aquestes en el comportament dels individus pel fet d'influir en els esquemes cognitius, la personalitat i la vida afectiva de l'ésser humà.*

1.2. *Elabora una presentació, en grup i utilitzant mitjans informàtics, sobre el procés de socialització humana i la influència dels grups, els rols i els estatus socials en el desenvolupament de la persona.*

1.3. *Investiga l'origen social de les actituds personals i valora la utilitat que tenen per predir la conducta humana i la influència que exerceixen en conductes de violència escolar, laboral, domèstica i de gènere, entre altres.*

2. Conèixer i valorar els processos psicològics de les masses i la seva naturalesa, característiques i pautes de comportament, amb la finalitat d'evitar les situacions de vulnerabilitat en les quals l'individu pot perdre el control dels seus propis actes.

2.1. *Cerca i selecciona informació a Internet sobre les característiques de la conducta de l'individu immers en la massa, com la impulsivitat, la intolerància, la inconsciència, la falta de perseverança, la volubilitat i la falta de capacitat crítica, entre altres.*

2.2. *Utilitza i selecciona informació sobre l'estudi psicològic de les masses de Gustave Le Bon i elabora conclusions sobre el poder de la persuasió, el contagi de sentiments i emocions que es produeix en les masses i com afecten la pèrdua temporal de la personalitat individual i conscient de l'individu.*

2.3. *Analitza la psicologia d'Erikson i destaca algunes de les causes psicològiques que assenyalen per explicar els actes terroristes i el pensament radical i irracional que es posa de manifest en alguns seguidors d'equips esportius, artistes, grups polítics, grups religiosos, etc.*

2.4. *En grup, elabora conclusions i planteja pautes de conducta preventives amb la finalitat d'evitar que les persones es converteixin en part de la massa i perdin el control de la seva conducta i dels seus pensaments i sentiments.*

3. Entendre i descriure la importància que actualment té la psicologia en el camp laboral i el desenvolupament organitzatiu, reflexionar sobre la importància del lideratge com a condició necessària per gestionar les empreses i sobre els errors psicològics que es produeixen a l'hora de gestionar-les i cercar els recursos adequats per fer front als problemes.

3.1. *Comenta i valora la importància d'aplicar la psicologia al món laboral en temes com els aspectes psicològics que influeixen en la productivitat i el desenvolupament empresarial, la importància dels mètodes i les tècniques psicològics per seleccionar personal segons els perfils laborals i la resolució de conflictes, entre altres.*

3.2. *Cerca i selecciona informació sobre recursos humans: selecció de personal i desenvolupament de programes professionals per afavorir la integració del treballador a l'empresa i la seva evolució personal i professional.*

3.3. *Describeix la importància dels factors psicològics que influeixen en el*

desenvolupament laboral, com l'adaptació, la innovació, la feina cooperativa, la gestió de coneixements, la creativitat i l'autoestima; identifica factors fonamentals com la proposició de reptes, la motivació, el foment de la participació, l'autonomia i la generació d'ambients creatius mitjançant exemples de casos concrets, i reflexiona sobre l'aplicació d'aquests en diversos àmbits de feina.

3.4. Investiga, a Internet, els principals riscos de la salut laboral, com l'estrès, l'ansietat, l'assetjament i la síndrome d'esgotament professional.

Estratègies i procediments d'avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge

No hi ha llibre de text a Psicologia. El professorat proporcionarà el material necessari per treballar les unitats didàctiques, normalment en format digital i algun en paper. Es valorarà el treball diari de l'alumne, tant l'interès i dedicació en la realització com el resultat final.

La metodologia triada permet l'observació d'aquest treball a través del Classroom, on els alumnes han de realitzar els treballs.

No hi haurà exàmens, la feina s'ha de realitzar a classe i a casa i s'han de lliurar els treballs indicats.

Criteris de qualificació

El sistema d'avaluació es troba centrat en el treball diari de l'alumne, tant el procés com el resultat. De cada unitat l'alumne haurà de realitzar tasques i treballs, individuals i en grup.

Les tasques de classe comptaran un 30%.

A cada trimestre, hi haurà una treball més desenvolupat de recerca o de creació personal, el qual tindrà un pes important (un 30%) en la qualificació final de cada trimestre i que haurà de ser exposat a l'aula.

Per últim, la participació, l'actitud i el treball fet a l'aula i a casa es valorarà amb un pes d'un 20% sobre la nota de l'avaluació.

A cada avaluació es farà la mitjana ponderada dels treballs, les pel·lícules i/o les exposicions i es valorarà el progrés de l'alumne, la participació i l'interès.

Procediments de suport i recuperació

A final de curs es realitzarà, si és oportú, una recuperació de les unitats didàctiques no superades durant el curs.

Després de cada unitat didàctica es proporcionaran tasques de reforç, d'ampliació o de repàs per l'alumnat que ho demani o ho necessiti.

Prova extraordinària de juny

La prova extraordinària de juny consistirà en un examen amb preguntes sobre el temari. Les preguntes podran ser de tipus test, de desenvolupament o d'explicació d'alguna teoria tractada durant el curs.

Concreció de l'abandonament de l'assignatura

Es considerarà que un alumne ha abandonat l'assignatura quan concorrin 2 o més dels següents casos:

- L'absència injustificada del 15% de les classes o més durant el curs. Si durant el trimestre ja es detecta un elevat absentisme es comunicarà al tutor de l'alumnat afectat i a caporalia d'estudis.
- La no presentació dels treballs de 2 trimestres.
- Encara que presenti els treballs, la comprovació que els ha copiat tant d'internet com d'altres companys.
- No mostrar interès pels plans de recuperació o les activitats de reforç proposades pel professorat de l'assignatura.
- La no participació a classe: actitud totalment passiva (no escoltar, no fer les feines, no dur el material necessari)

Materials i recursos didàctics

S'utilitzarà la plataforma educativa Google Classroom on s'hi trobaran enllaços a textos, vídeos, webs, etc., que s'empraran com a material del curs, i com a quadern digital per lliurar tasques i treballs als professors.

S'empraran constantment recursos audiovisuals com a suport dels temes tractats, concretament pel·lícules i documentals. En funció de la dinàmica dels grups aquests poden ser d'entre el llistat següent:

- Mejor imposible
- Un método peligroso
- Freud
- Psicosis
- Memento
- La naranja mecànica
- El experimento
- Una mente maravillosa
- After the dark
- Del revés
- etc.

Activitats complementàries i extraescolars

Per reforçar les interaccions entre els membres del grup es podran realitzar algunes classes fora de l'aula, o bé al pati o bé al Parc de les Fonts.

2n Bat	Xerrades sobre intel·ligència emocional	Durant el segon o tercer trimestre	Encara hem de contactar amb "Palma activa" per a concretar-lo.
--------	---	------------------------------------	--

Contribució de la matèria a l'adquisició de les competències clau

Comunicació lingüística

- Durant el curs es farà parlar, llegir i escriure constantment als alumnes, augmentaran el seu vocabulari i aprendran a defensar amb bones raons les opinions sobre els temes tractats.
- Es pot treballar de forma permanent a partir de les activitats pràctiques dels alumnes, com per exemple debats, presentacions o exposicions orals. A més, en el temari es fa referència tant a la comunicació verbal com a la no verbal.

Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia

- En aquesta assignatura es treballen els mètodes i les tècniques de recerca en psicologia i s'analitzen recerques psicològiques, i els alumnes duen a terme petites tasques que hi estan relacionades.

Competència digital

- S'ajudarà a seleccionar la informació de qualitat extreta d'internet, les fonts més fiables, més verídiques i imparcials. Augmentaran la seva competència digital creant continguts en blocs, wikis, glossaris, portfolis, etc., passant a ser subjectes actius en la societat del coneixement.
- S'orienta els alumnes en l'ús eficient i responsable de les TIC i se'ls incita a fer tasques de recerca, selecció i exposició de continguts a través dels mitjans que aquestes proporcionen.

Aprendre a aprendre

- El procés de coneixement forma part dels continguts de la matèria. Per tant, l'aplicació d'aquests continguts és essencial a l'hora de treballar aquesta

competència. Fomentant la crítica, l'autonomia, la curiositat des de la perspectiva del pensament.

Competències socials i cíviques

- Participant a classe com si fos una comunitat o una societat, destacant els valors inherents a la convivència: respecte, tolerància, pau, noviolència, dret, solidaritat, cooperació, llibertat, responsabilitat, etc.
- Aquestes competències estan íntimament integrades en el desenvolupament de la matèria. Així doncs, per una part es posen en pràctica habilitats socials com la resolució de conflictes, l'ús del diàleg, etc., i, per l'altra, es tracten una sèrie de temes que fan que els alumnes siguin capaços de posar-se en el lloc de l'altre, identifiquin situacions quotidianes de desigualtat i exercitin els valors de la solidaritat i la tolerància.

Mesures d'atenció a la diversitat i adaptacions curriculars

La diversitat autèntica i real de l'alumnat pel que fa a nivells de competència curricular, ritmes d'aprenentatge, interessos, motivacions, etc. requereix adoptar una sèrie de mesures ordinàries i extraordinàries amb la finalitat d'atendre al màxim totes les necessitats.

Aquestes actuacions estaran sempre tutelades pel Departament d'Orientació del centre.

Mesures ordinàries: Estan dirigides a atendre la variada heterogeneïtat dels grups, l'alumnat amb dificultats de comprensió, els ritmes lents d'aprenentatge o els ritmes molt avançats, etc.

En primer lloc situarem, a partir de l'avaluació inicial, el nivell de coneixements i competències de cada alumne i començarem a detectar possibles necessitats de suport.

Es posarà principal atenció a que l'alumnat pugui manifestar els seus interessos pel que fa als temes a donar. L'ús de diferents recursos afavorirà que pugui desenvolupar diferents competències (orals, escrites, etc.). Els alumnes faran activitats com redaccions, tests, recerca d'informació, etc. per desenvolupar la seva personalitat. D'aquesta manera pensam atendre a la diversitat d'interessos i necessitats, tant a nivell de grup com individual.

Els materials escrits i audiovisuals seran els que considerem més adaptats al nivell curricular i més propers als interessos de l'alumnat. Aquests materials seran tant de reforç com d'ampliació.

Mesures extraordinàries: En el cas d'aquell alumnat que presenti necessitats especials, se'ls faran les adaptacions d'accés necessàries, partint sempre de les directrius i consells que ens doni el departament d'orientació.

Indicadors d'assoliment del procés d'ensenyament-aprenentatge i de la tasca docent

Després de cada avaluació el departament es reunirà per analitzar els resultats que figuren als **llistats estadístics** que facilita l'equip directiu. Es compararan els resultats de cada grup amb els dels altres grups i amb els de les altres matèries. Si la diferència percentual és molt pronunciada o el nombre de suspesos és molt elevat s'analitzaran les causes i es determinaran els processos a seguir.

Uns percentatges de menys del 50% d'aprovat de la matèria, si als altres grups o a les altres assignatures és molt superior seran objecte d'anàlisi i es podran realitzar modificacions a la programació per millorar el rendiment. Es podran redefinir i prioritzar els objectius, modificar la seqüència de continguts, canviar la metodologia a l'aula i/o adaptar els procediments d'avaluació, segons els casos.

Al final de curs es tornaran a analitzar els resultats de tot l'any i es valorarà l'eficàcia de les mesures preses.

Tots aquests canvis i mesures que modifiquin la programació docent d'inici de curs es plasmaran a la memòria del departament.

APROVACIÓ DE LA PROGRAMACIÓ DOCENT

Aquesta programació ha estat aprovada amb data 15/11/2022 pels membres del Departament de Filosofia del curs 2022-2023

Margalida Cardona Florit

Joan Carles Alzamora

Bernat Andreu Ripoll

Cap de Departament

Palma, a 15 de novembre 2022